

AZ 1812-1814-ES BRIT-AMERIKAI HÁBORÚ ÉS JELENTŐSÉGE

NÉV: FODOR ANDRÁS

NEPTUN KÓD: H730N0

Intézmény: Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar
Történelmi Intézet

Szak: Történelem MA I. évfolyam

Témavezető: Prof. Dr. Lévai Csaba egyetemi tanár

Debrecen

2024

Tartalom

<i>Bevezetés</i>	3
<i>Az Egyesült Államok és Nagy-Britannia a háború előtt</i>	5
Nagy-Britannia a háború előtt	5
Az Amerikai Egyesült Államok a háború előtt	6
<i>A Jay-féle szerződés</i>	7
<i>A háború közvetlen előzményei</i>	9
Kereskedelmi problémák és a semlegesek jogai	9
Az észak-amerikai őslakosok helyzete	14
Az Egyesült Államok területi ambíciói	16
<i>A háború</i>	18
A hadviselő felek helyzete a háború kirobbanásakor	18
Az 1812-es év	20
Az 1813-as év	21
Az 1814-es év	23
<i>A genti béke és a New Orleans-i csata</i>	25
<i>A háború következményei és jelentősége</i>	28
A háború hatása az Amerikai Egyesült Államokra	28
A háború hatása Nagy-Britanniára és Kanadára	30
A háború hatása az észak-amerikai őslakosságra	32
<i>Konklúzió</i>	33
<i>Felhasznált irodalom:</i>	34
Könyvek:	34
Folyóírtban megjelent tanulmány:	35
Tanulmánykötetekben megjelent munkák:	36

Bevezetés

A címet olvasva bizonyára a legtöbb ember elcsodálkozna azon, hogy az angolok és az amerikaiak - „két testvérnép”- harcoltak egymással, nem sokkal a függetlenségi háború vége után. Azt gondolhatnánk, hogy utána barátok, szövetségesek voltak - mint később az első és második világháborúban.

Azonban szem előtt kell tartanunk, hogy mind két országnak voltak és vannak politikai és gazdasági érdekei. Így, ha ezek keresztezik egymást, az konfliktushoz és rivalizáláshoz, legrosszabb esetben pedig háborúhoz vezethet. Itt leszögezném, hogy a két nép közvetlen háborús konfliktusba csak a függetlenségi háborúban és az ebben a dolgozatban tárgyalt háború alatt került. A viszonyuk a 19. század végéig feszült volt, sőt még a 20. században is előfordultak súrlódások.

Gondolok itt Oregon állam hovatartozásának a kérdésére, az amerikai-mexikói háború (1846-1848) következtében Texas és egyéb déli államok felvételére az Unióba, továbbá az amerikai polgárháborúra, amikor az Unió blokádja brit gazdasági érdekeket sértett a konföderációs államokkal folytatott kereskedelem miatt, vagy a fentebb már említett világháborúkra is. Ahol való igaz, hogy egy oldalon harcolt a két fél, de az amerikaiak gyarmat ellenes politikája mindvégig sértette a Brit Birodalom érdekeit.¹

Az 1812-1814-es háborúhoz számunkra talán érthetetlen, nehezen értelmezhető dolgok vezettek, viszont a kortársak számára ezek az indítékok egyáltalán nem voltak jelentéktelenek. A háború következményei pedig nagyon is fontosak. Az amerikai történelem szempontjából azért, mivel sok, a korral foglalkozó történész szerint a háború, annak ikonikus eseményei és „romantikája” alkotta meg, Kovácsolta össze az amerikai nemzetet, s vitte új irányba az Egyesült Államok gazdaságát is, amelynek strukturális változásai mind hatással voltak az állam 19. századi történetére. A másik észak-amerikai nemzetre Kanadára is nagy hatást gyakorolt ez a konfliktus. A későbbi ország területén brit fennhatóság alatt álló tartományok helyezkedtek el, melyek országgá válására nagy hatással volt bírt a háború.

Éppen emiatt számos amerikai és kanadai történész is foglalkozott a konfliktussal. Amerikai oldalon kiemelendő John C. Fredriksen (1953-2014), aki egy egész bibliográfiát

¹ lásd: Sellers, Charles – May, Henry - Mcmillen, R. Neil: Az Egyesült Államok története. Budapest, Maecenas Könyvek, Talentum Kft, 1999. 157-158.o., 181.o., 328.o.

szentelt ennek a háborúnak *Free Trade and Sailors' Rights: A Bibliography of the War of 1812* (1985) címen. De ugyanilyen nagy jelentőségű Dwight L. Smithnek (1918-2010) a *The War of 1812: An Annotated Bibliography* (1985) könyve. A háború újabb feldolgozását pedig J.C.A. Stagg a Virginiai Egyetem történész professzora írta meg *The War of 1812. Conflict for a Continent* címen (2012). Kanadai oldalon inkább a háború egyes frontszakaszairól születtek munkák, elsősorban dokumentumgyűjtemények, mint például Earnest A. Cruikshank (1853-1929): *Documentary History of the Campaigns upon the Niagara Frontier in 1812-1814* (1896-1908) vagy szintén tőle a *Documents Relating to the Invasion of Canada and Surrender of Detroit* (1913). Azonban brit oldalon is születtek munkák a háborúról. A legújabb a háború történetét feldolgozó munkát éppen egy brit történész Henry Freeman írta *War of 1812: A History From Beginning to End* (2016). Megannyi tanulmány és újságcikk igyekszik feldolgozni a háború történetének különféle aspektusait, számos monográfia született a háború jelentősebb személyiségeinek életéről. Ilyen munka például Wesley B. Turner (1933-) *The Astonishing General: The Life and Legacy of Sir Isaac Brock* című munkája vagy Rober Owens *Old Tippecanoe: William Henry Harrison and His Time* nevű műve.

A konfliktust érdekessé teszi, hogy Magyarországon kevésbé ismert, vagy éppen nem is ismerjük azt. Magyar nyelven csak összefoglaló munkákban van megemlítve a háború. Ilyen például a Vadász Sándor (1930-2017) szerkesztette *19.századi egyetemes történelem 1789-1914* című kötet, amelyben az Amerikai Egyesült Államokról szóló fejezetet Urbán Aladár (1929-2019) írta, aki röviden ezt a háborút is tárgyalta. Megemlítendő még Hahner Péter (1954-) neve, aki számos munkájában tér ki az 1812-1814-es háborúra. Ilyen *A régi rend alkonya: Egyetemes történet 1648-1815* (2006) és *Az Egyesült Államok elnökei* (2012) című műveiben. Magyar nyelven még a Hahner Péter által fordított Charles Sellers, Henry May és Neil R. Mcmillen *Az Egyesült Államok Története* című kötetéből tájékozódhatunk röviden a konfliktusról. Annak ellenére, hogy Magyarországon ez egy kevésbé ismert eseménysor egyáltalán nem elhanyagolható, mivel egy időben zajlott a 19. századi Európa egyik legnagyobb konfliktusával, a francia forradalmi és napóleoni háborúkkal, s az amerikai háború kirobbanása is szoros kapcsolatban állt az európai eseményekkel. Ugyanakkor, az amerikai kontinensen zajló háború bizonyos mértékig az európai politikára is visszahatott.

Dolgozatomban a brit-amerikai háború előzményeit, eseményeit, fontosabb ütközeteket, valamint következményeit ismertetem. Kitérek a háború politikai és gazdasági

hatásaira és jelentőségére, mert a két észak-amerikai ország történetének szempontjából fontosnak tartom a folyamat bemutatását.

Mielőtt megvizsgálánk magát a háborút, annak előzményeit, menetét és következményeit, ismertetnem kell a globális viszonyokat a 18. század végétől a 19. század elejéig. Ennek során a két harcoló fél Nagy- Britannia és a fiatal Egyesült Államok történetére, valamint a történelmi porondon elfoglalt szerepükre is kitérek. Ezt az alábbi kérdések megválaszolása érdekében kell megtennem:

1. Honnan indultak a hadviselő felek és hová jutottak a háború eredményeként?
2. Milyen események vezettek a fegyveres küzdelem kibontakozásához?
3. Elkerülhetetlen volt-e az Egyesült Államok részéről ez a háború?

Az Egyesült Államok és Nagy-Britannia a háború előtt

Nagy-Britannia a háború előtt

Nagy-Britannia - dacára annak, hogy elvesztette a 13 észak-amerikai gyarmatát - a világ egyik vezető hatalma volt. Kiterjedt gyarmatbirodalommal rendelkezett. Az ő irányítása alatt állt a mai Kanada, a karibi térségben több sziget, ellenőrizte Gibraltárt, valamint elkezdte megvetni a lábát Indiában is. Ezt az egyre jobban terjeszkedő birodalmat a Királyi Haditengerészet (Royal Navy) tartotta össze, ami a korban a világ legnagyobb tengeri ereje volt. Erre a tengeri fölényre alapozva az angolok virágzó kereskedelmi hálózatot építettek ki, amire jó példa az, hogy 1786-ban Franciaországgal kötöttek kereskedelmi szerződést, amely a 8 millió lakosú Anglia iparcikkeinek 24 milliós piacot teremtett.²

Az országban ebben az időszakban kezdtek betetőzni azok a gazdasági folyamatok, amik következtében Nagy-Britannia a világ vezető gazdasági hatalmává vált. Sok egyéb folyamat mellett példa erre, hogy ekkor jelentek meg a vető és cséplőgépek, melyek segítségével a mezőgazdasági termelés megugrott. Több lett az élelmiszer, ami a lakosság növekedését vonta maga után, ez pedig az iparnak szolgáltatott újabb munkaerőt.

A brit alkotmányos monarchia, és a parlamenti váltógazdaságok mindezen fejlődéshez stabil talapzatot adtak, melynek ugyan megvoltak a problémái: az új ipari

² Urbán Aladár: Nagy- Britannia. In: (Szerk.) Vadász Sándor: 19. századi egyetemes történelem 1789-1914. Budapest, Osiris Kiadó, 2020. 133.o.

városokban a munkásság rossz lakhatási viszonyai, Írországból az angol landlordoknak kiszolgáltatott ír földművelők felkelése (1798), vagy az úgynevezett, gépromboló, luddista mozgalom.³ Gond volt az a tény, hogy a szigetország lakosságának csupán 3%-a volt jogosult a parlamenti választásokon való részvételre. Azonban a szigetország belpolitikai, gazdasági élete - a nehézségek ellenére is - viszonylag stabil maradt. Köszönhető ez az ifjabb William Pitt (hivatalban: 1783-1801, majd 1804-1806) által vezetett kormánynak. A kormány takarékosági intézkedésekkel és a fogyasztási adó bevezetésével felszámolta a 213 millió font értékű államadósságot.⁴

Amikor pedig Nagy-Britannia bekapcsolódott a koalíciós háborúba a kormányzat korlátozta ugyan a politikai szabadságjogokat, de a brit társadalom zöme a nehézségek ellenére is támogatta a kormányt. 1799-ben például 2,2 millió font önkéntes adót biztosítottak az államnak. Ilyen alapokra helyezkedve Pitt majd később utódai sorra szervezték a francia ellenes koalíciókat, illetve pénzügyileg és katonailag is segítették szövetségeseiket. A briteket még a Napóleon francia császár által 1806-ban Berlinben meghirdetett kontinentális zárlat sem tudta megtörni. A zárlat nem okozott nagy károkat az ország gazdaságában, mivel kereskedelme számára új piacokat tudott találni, illetve a francia hatóságok sem tudták ellenőrizni az egész Európára kiterjedt feketekereskedelmet, csempészetet.⁵ Nagy-Britannia tehát a nehézségek ellenére is stabil lábakon állt.

Az Amerikai Egyesült Államok a háború előtt

Az Amerikai Egyesült Államoknak a függetlensége elnyerése után számos problémája adódott mivel létre kellett hoznia egy új állami struktúrát. Erre azért volt szükség, mert a Konföderációs Cikkelyek által megteremtett laza államszövetség nem tudott egységes kereskedelmi és vámpolitikát folytatni. A függetlenségi háború után pedig számos olyan külpolitikai veszély maradt,⁶ amire csak egy központosítottabb állam tud határozott választ adni. Hosszas tárgyalási folyamatok eredményeképpen a tizenhárom állam küldöttjei 1787-ben elfogadták az új alkotmányt.⁷ A szövetségi kormányzat pedig 1789-re állt fel, amely már sokkal központosítottabb volt, mint az előző. Többek között a megalakuló kétkamrás

³ Thompson, E.P.: Az Angol munkásosztály születése. Budapest, Osiris Kiadó, 2007. 213. o.

⁴ Hahner Péter: A régi rend alkonya. Egyetem történet 1648-1815. Pécs, Kronosz Kiadó. 2024. 242.o.

⁵ Például a franciák által hadban álló spanyol, és portugál korona latin-amerikai gyarmatait vagy az Oszmán Birodalmat. Hahner Péter: Napóleon kontinentális blokádja. Rubicon, (2023) 384. szám. 17-18. o.

⁶ Gondolok itt az indiánokra, az USA déli területeivel szomszédos Spanyolországra vagy a kanadai határon fekvő erődöket ki nem irtó Nagy-Britanniára. Sellers, Charles – May, Henry - Mcmillen, R. Neil: Az Egyesült Államok története.i.m. 75-76.

⁷ Lévai Csaba: Az amerikai függetlenségi háború. Szerk. Angi János - Ifj. Barta János: Európa az újkorban. Debrecen, Multiplex Media- Debrecen University Press, 2006. 343.o.

Kongresszusnak már megvolt a joga az adók és vámok kivetésére, a felállított Legfelsőbb Bíróság pedig hatékonyan tudta irányítani az igazságszolgáltatást. Konfliktusok, viták azonban így is adódtak az új kormányzaton belül, amelyek elsősorban az állam és az egyes tagállamok közötti viszonyról, gazdasági ügyekről, továbbá a hadügyekről szóltak.

Ez a vita nem mások közt zajlott, mint Alexander Hamilton (1755 vagy 1757-1804) és Thomas Jefferson (1743-1826) között. Az előbbi egy centralizáltabb államban hitt, melynek erős központi kormányra és nemzeti bankra van szüksége. Míg az utóbbi éppen ennek ellenkezőjében látta a megoldást, és az erős tagállamokat támogatta a központi kormányzattal szemben. Gazdasági téren Jefferson inkább fiziokrata volt, azaz elsősorban a földműveseket, a mezőgazdaságot és a szabad kereskedelmet támogatta. Hamilton azonban alapvetően protekcionista gazdaságpolitikát, Nemzeti Bankot, biztos pénzügyi alapokat és - mivel Jeffersonnal ellentétben katona volt - kiállt a reguláris hadsereg létrehozása mellett. Ezt a gondolatot Jefferson veszélyesnek vélte, mert szerinte egy reguláris hadsereg a zsarnoki kormányzatok legfőbb támaszává válhat. Ezért állt ki a földművesekből álló, szerinte a hazát becsülettel védő, milícia típusú hadsereg mellett. Hamilton híveiből jött létre a Föderalista Párt, míg Jefferson híveiből a Demokrata-Republikánus párt a későbbiekben.

Az Egyesült Államok első elnöke George Washington (elnök:1789-1797) ekkor távol tartotta magát a vitáktól és a frissen létrejött nemzet egységének biztosítására törekedett, amelynek csupán az azt megelőző években kezdett kialakulni az államrendszere. Ennek a nemzetnek ekkor nem volt nagy létszámú reguláris hadserege, sem flottája és Washington egész elnöksége alatt arra törekedett, hogy az ország ne kerüljön konfliktusba az európai hatalmakkal. A gazdasága pedig még egyáltalán nem volt olyan fejlett, mint amilyen a század végére lett.

A Jay-féle szerződés

A britekkel viszont továbbra is feszült volt a viszony, mivel buzdították az észak-amerikai indián törzseket az amerikai területek felpredálására, valamint nem térítették meg a függetlenségi háborúban a britekhez szökött rabszolgák árát sem. Azonban az Egyesült Államok állampolgárai sem fizették ki a még a gyarmati korban a brit kereskedőktől felvett hiteleket, továbbá nem térítették meg a loyalista amerikaiak kárát.⁸ A kanadai határnál brit

⁸ Sellers- May- Mcmillen: Az Egyesült Államok története i.m. 91.

kézen lévő erődök kiürítéséről pedig nem sikerült megállapodni, ami csak rontott a két ország viszonyán.

A kialakult konfliktust Hamilton próbálta meg rendezni, aki rábeszélte Washingtont, hogy küldjék Londonba tárgyalni John Jay (1745-1829) főbíró. Jay azt a felhatalmazást kapta, hogy rendezze a két ország közti vitás kérdéseket. Olyan egyezményt akart kötni a brit kormánnyal, amiben az kártérítést fizet az amerikai kereskedő hajókon okozott károkért és mind két állam megígéri, hogy egyik fél sem használja fel a másik ellen az indiánokat. A külpolitikában a francia orientációjú Demokrata-Republikánus Párt egy olyan záradékkal is el akarta látni Jayt, ami a tárgyalások eredménytelenségének esetén kilátásba helyezte, hogy az Egyesült Államok csatlakozik az európai nemzetek által 1780-ban létrehozott, a kereskedelemnek egyfajta védelmet biztosító Fegyveres Semlegességi Ligához. Hamilton azonban- félve egy a britekkel kirobbanó háborútól- közölte a brit nagykövettel, hogy az Egyesült Államok nem fog csatlakozni a Fegyveres Semlegesség Ligájához. Így Jaynek nem maradt más választása - ütőkártya hiányában - el kellett fogadnia a britek által felkínált feltételeket, akik azért hajlottak a tárgyalásra, mert nem akartak újabb ellenségeket szerezni az európai háború közepette.⁹

A szerződést Jay 1794. november 19-én kötötte meg Lord Grenville (1759-1834) brit külügyminiszterrel.¹⁰ A szerződésben az amerikaiak garantálták, hogy kiegyenlítik még a gyarmati időszakból megmaradt adósságukat, valamint a britek beleegyeztek az amerikai kereskedő hajók beengedésébe a karibi kikötőkbe és proklamálták a kanadai - amerikai határon lévő erődjeik kiürítését.¹¹ A dokumentumban ugyanakkor szó sem esik a britek matrózrablásairól, az északnyugati indiánokkal fenntartott kapcsolatiról vagy a hadseregük által elvitt rabszolgákért fizetendő kártérítésről. A szerződést ezért Thomas Jefferson és a Demokrata- Republikánus Párt hevesen bírálta, valamint úgy gondolták az 1778 óta fennálló francia szövetségi szerződést is megsértették ezzel. De az egyezménynek pozitív oldala is volt: a megnyíló brit kikötők jelentős piacot teremtettek az amerikai gabona számára.

Mindenesetre úgy tűnt, hogy az USA elkerüli a konfliktust és békés évek köszöntenek be, még Washington a búcsúüzenetében is óva intette honfitársait, hogy ne bonyolódjanak bele egyetlen háborúba se, kerüljék az európai országokkal a szövetségeket,

⁹ Magyarics Tamás: Az Egyesült Államok külpolitikájának története. Mítosz és valóság: érdekek és értékek. Budapest, Antall József Tudásközpont, 2014. 38.oldal.

¹⁰ Magyarics: Az Egyesült Államok külpolitikájának története. Mítosz és valóság: érdekek és értékek.i.m.38.

¹¹ Commager, Henry Steele: Documents of American history. New York, Columbia University, F.S. Crofts & CO, 1940. 165-168.o.

őrizték meg a nemzet egységét, és törekedjenek minden országgal a baráti viszonyra. Az amerikaiak ezen álláspontja, csak a fokozatosan eszkalálódó francia forradalmi és napóleoni háborúk hatására fog megváltozni, ami az 1812-1814-es háborúhoz vezet majd Nagy-Britannia és az Egyesült Államok között.

A háború közvetlen előzményei

Kereskedelmi problémák és a semlegesek jogai

A francia nemzetgyűlés 1792. április 20-án történő, eredtileg I. Ferenc magyar és cseh királynak (uralkodott: 1792-1835) szóló hadüzentével Európában egy olyan kisebb megszakításokkal több, mint 20 évig tartó háborús korszak köszöntött be, amelynek hatásai nemcsak Európát befolyásolták. Kiéleződött egy konfliktus, amit a hadtörténészek többsége nem véletlenül nevezett első totális háborúnak. Az európai államok átlagosan lakosságuk 7%-át mozgósították, ami nem nagy szám, de így is több mint a hétéves háborúban mozgósított 4%. A francia hadsereg létszáma a „népfelkelés” elrendelése után 800 000 fő lett, s ennek a seregnek a célja már nem egy kompromisszumos béke kikényszerítése volt, hanem az ellenség teljes megsemmisítése és egész országok elfoglalása.¹² A hadseregek például már nem elkerülték a csatákat, hanem fel is vállalták azokat. Arra törekedtek, hogy az ellenfélnek minden téren minél nagyobb veszteségeket okozzanak, akár annak kereskedelmében is.

Értelemszerűen ebben az új környezetben már az éppen semlegességét hangoztató Egyesült Államok kereskedelmi hajói sem érezhették magukat biztonságban, akik a britekkel, illetve a franciákkal is kereskedelmi kapcsolatban voltak. Ez elég érdekes helyzetet teremtett, hiszen az amerikaiak és a franciák 1778-ban szövetségre léptek, míg a britekkel a fentebb említett Jay-szerződés garantálta a békét és a barátságot. Az amerikai kereskedők pedig természetesen mind a két nemzettel kereskedni szerettek volna a nagyobb haszon reményében. Az amerikai kereskedelmi hajókat viszont mind a két fél támadta, mivel a másiknak ezzel is minél nagyobb kárt szerettek volna okozni.

A franciák első ilyen tette éppen John Adams megválasztásának idején történt, mikor engedélyezték az állami szolgálatban lévő kalózaiknak (angolul: privateer) az amerikai kereskedő hajók fosztogatását, mivel a Jay-féle szerződést az 1778-as szerződés megszegéseként értelmezték. Ez volt az úgynevezett kváziháború (1798-1800), ahol a hadviselő felek nem küldtek egymásnak hadüzentet, de a tengereken folytak az összecsapások

¹² Hahner: Bonaparte Napóleon. Franciaország Európa ellen a forradalomtól a császárság bukásáig i.m. 77.

a francia és az amerikai hajók között.¹³ Az elnök ekkor- a háborúpárti hangok ellenére- igyekezett elkerülni a hadüzenet deklarálását és hosszas tárgyalások után 1800-ban Mortefontaineban sikerült megállapodnia a franciákkal a semlegességi jogokról és békésen hatályon kívül helyezték az 1778-as francia-amerikai szövetséget.¹⁴

A britek is követtek el atrocitásokat a francia földre irányuló amerikai kereskedelem ellen, mivel 1794-től az volt a céljuk, hogy fokozatosan kivérezzék a francia gazdaságot. Az eszközökön, amikkel pedig el akarták érni ezt a célt továbbra sem változtattak, ezek alkalmazásáról a Jay szerződésben sem mondtak le. 1805-ben a brit admirális bírósága az úgynevezett Essex- perben törvényen kívülinek nyilvánította, azt az igen jövedelmező eljárást, hogy a nyugat-indiai-szigetek árucikkeit az Egyesült Államok érintésével szállítsák Franciaországba. Ennek, illetve az ezt követő hasonló törvények hatására sok amerikai hajót koboztak el, ami sértette az amerikaiak önértékét. A britek agressziójának fokozódását jelentette a Chesapeake incidens (1807), amikor a Leopard nevű brit csatahajó Virginia partjainál megtámadta a Chesapeake nevű amerikai hadihajót és onnan elrabolt négy tengerészt.¹⁵ A britek egyébként rendszeresen végeztek ilyen rablásokat, mert sok brit tengerész dezertált amerikai hajókra, a jobb körülmények miatt, így egy idő után hiány alakult ki a brit flottánál. A Royal Navy pedig azért végzett erőszakos toborzásokat (angolul: impressment), mert csak megfelelően képzett tengerészekkel lehetett fenntartani a hajókat és a haditengerészetet. Ez pedig létfontosságú volt Nagy-Britannia számára nem csak az ország védelme miatt, hanem kereskedelmének- és így gazdaságának- védelme, valamint a gyarmataival való kapcsolattartás miatt is.¹⁶

Ha tengerész rablások során amerikai állampolgárokat raboltak el, az a briteknek az állampolgárság azon felfogásából adódott, hogy minden polgár a születésétől a haláláig a mindenkori brit uralkodó alattvalója. Így azok a már amerikaiak is, akik a függetlenségi háború előtt vagy alatt születtek. A helyzetet pedig tovább bonyolította az, hogy voltak olyan brit tengerészek -akik a jobb körülmények miatt - amerikai hajókon kezdtek el szolgálni, sőt fel is vették az amerikai állampolgárságot. A problémát az állampolgárság amerikai koncepciója jelentette. Mivel az Egyesült Államok állampolgárságra vonatkozó törvényei ismerték a honosítást, az állampolgárság megszerzésének lehetőségét. A törvényeik szerint

¹³Stagg,J.C.A.: The war of 1812. Conflict for a continent. New York, Cambridge University Press, 2012. 26.oldal.

¹⁴ Hahner Péter: Az Egyesült Államok elnökei. Budapest, Maecenas Könyvek, Talantum Kft,1998.45.o.

¹⁵ Sellers- May- Mcmillen: Az Egyesült Államok Története i.m. 99.

¹⁶ Stagg: The war of 1812. Conflict for a continent. i.m.29.

többek között csak az kaphatta meg, aki öt éve az Államokban él és letesz egy állampolgári esküt. Ezt a gyakorlatot a britek csak 1870-ben vezetik majd be.¹⁷

Nyilván az ebből következő brit atrocitásoknak az amerikai kormány sem örült és megpróbálták ezt nem hadüzent útján megoldani. A 19. század elején, a háború előtt Thomas Jefferson (1801-1809) és James Madison (1809-1817) töltötték be az elnöki posztot.

Thomas Jefferson-, mint azt már fentebb is említettem- a republikánusok vezéralakja volt, mikor elnök lett pártja eszméit akarta megvalósítani. Azaz a többségi uralom és a kisebbségi jogok biztosítása, a sajtó és vallásszabadság védelme, valamint a békés külpolitika. Az utóbbira törekedni is kellett, mert hiába alakult meg elnöksége idején a West Point-i Katonai Akadémia, a 83 millió dolláros államadósság miatt csökkenteniük kellett a hadsereg és a flotta költségvetését.¹⁸

Az államadósság csökkent is, de ehhez a politikához béke kellett, ami - mint fentebb láttuk - nem éppen volt jellemző a nemzetközi politikára. Jefferson elnöksége alatt az első nagy konfliktus az észak - afrikai berber kalózzokkal volt, akik fosztogatták az amerikai hajókat, legénységüket pedig rabszolgának adták el. Az Egyesült Államok végül egy expedíciós hadsereget küldött a régióba és 1805-ben a dernai csatában legyőzte Tripoli pasájának seregét, aki kénytelen volt elengedni az amerikai rabokat.¹⁹ A kalóz veszély azonban csak egy második konfliktus után 1815-ben szűnt meg véglegesen.

De a brit Royal Navy már más kategóriát képviselt, mind létszámban mind pedig fejlettségben.²⁰ Ezért az elnök meg is tett mindent, hogy békés úton rendezze a kialakult konfliktust. 1807-ben elfogadtatott a Kongresszussal egy embargótörvényt (Embargo Act), ami megtiltotta az amerikai hajóknak, hogy kikössenek Európában.²¹ Azt remélve, hogy az amerikai árucikkek megvonásával képes lesz engedményekre bírni a briteket. De az USA gazdaságát sokkal jobban megviselte ez, mint az egykori anyaországét, ezért ezt a törvényt a

¹⁷ Lévai Csaba: Naturalization and Citizenship in the United States from the American Revolution to the End of the Civil War. In: (Szerk.) Ann Katherine Isaacs: Citizenships and Identities. Inclusion, Exclusion, Participation. Pisa, Plus-Pisa University Press, 2010. 235.o.

¹⁸ Hahner: Az Egyesült Államok elnökei i.m. 52.

¹⁹ Folayan, Kola: Tripoli and the War with the U.S.A. 1801-5. The Journal of African History, 1972. 13. évfolyam, 2. szám. 264.o.

²⁰ 1803-ban a Royal Navy kilencszáz hajóval rendelkezett. Stagg: The war of 1812. Conflict for a continent. i.m. 28.

²¹ Commager, Henry Steele: Documents of American history. New York, Columbia University, F.S. Crofts & CO, 1946. 202.o.

Kongresszus vissza is vonta 1809-ben. Fontos itt kitérni arra, hogy a nagy államadósságon túl Jefferson elnök miért nem indított már ekkor háborút a britek vagy a franciák ellen?

A válasz abban rejlik, hogy az elnök nem akarta, hogy az államadósság túlzottan elszabaduljon és az állam pontosan azon gazdasági érdekcsoportok (ipari, pénzügyi) ellenőrzése alá kerüljön, amik számára a korrupt és nem követendő brit modellben játszottak fontos szerepet. A katonák sorozását a hadseregbe pedig megpróbálta - a fentebb már említett ideológiai okok miatt - a városi körzetek helyett a vidéki körzetekbe áthelyezni. De egy háború megvívásához nagyméretű hadseregbe, illetve flottára van szükség, amiről Jefferson úgy gondolta - a „valódi whig” írók eszméi alapján - hogy ennek létrehozása a korrupt, zsarnoki uralom legfőbb támasza.²²

Ideológiájában viszont létfontosságú nemzeti érdeknek számított a szabad kereskedelem biztosítása, ami diplomáciai koncepciója szerint elsősorban Franciaországba irányult volna, nem csak a francia forradalommal kialakult szimpátiája, hanem jól megfontolt gazdasági érdekek alapján is. Nagy-Britannia a függetlenségi háború után már nem részesítette előnyben az amerikai árukat, ezért Jefferson megpróbálta azokat Franciaországban értékesíteni.²³ Viszont mindkét fél - elsősorban az erősebb flottával rendelkező Nagy - Britannia- tengeri atrocitásai akadályozták ezt. E törekvését, ezért az erőketítés négy módja közül kettővel: diplomáciai és gazdasági megszorításokkal akarta elérni, csak ezekhez erő is kellett volna. Viszont elnöksége után több más ok miatt, az Egyesült Államok kénytelen volt hadat üzeni Nagy-Britanniának. Legalábbis a kortárs amerikai politikusok szempontjából nézve. Ez viszont már egy más politikai környezetben történt.

A Jeffersont követő elnök James Madison egy alkatilag vékony, betegeskedő ugyanakkor nagyon okos, megfontolt, de visszahúzódó személyiség volt. Nagy szerepet játszott a Republikánus Párt létrehozásában. Jefferson külügyminisztere lett, majd megnyerve a választásokat, 1809-ben ő lett az Egyesült Államok következő elnöke, amivel megörökölte elődje minden gondját és problémáját. A békepárt híveként megpróbálta folytatni elődje politikáját, vagyis különféle embargókkal megállapodásra kényszeríteni a briteket és a

²² Lévai Csaba: Hogyan biztosítható az erényes köztársaság fennmaradása. A klasszikus republikanizmus, a skót felvilágosodás és a fiziokratizmus összefonódása Thomas Jefferson gazdasági-és külpolitikai gondolkodásában. Szerk. Nagy Ágoston és Pap Milán: Klasszikus és modern republikanizmusok. Eszméletörténeti tanulmányok. Budapest, Ráció Kiadó, 2021. 201-221.

²³ Lévai Csaba: Thomas Jefferson és a diplomácia: az erényes köztársaság fenntartásának külpolitikai feltételei. In: (Szerk.) Horváth Emőke- Lehoczki Bernadett: Diplomácia és nemzetközi kapcsolatok. Amerika a XIX-XXI. században. Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2019. 73.

franciákat, hogy ismerjék el a semlegesek jogait. Miközben ez a két nemzet valóságos élet-halál harcot vívott egymással Európában.

1809-ben megszavaztatta a benemavatkozási törvényt (Non- Intercourse Act), amely szerint az Egyesült Államok Nagy- Britannia és Franciaország kivételével minden állammal kereskedhetett, e két állam közül pedig azzal, aki elsőként hagy fel a kereskedelmi megszorításokkal. A törvény még retorziókat is fogalmazott meg azokkal szembe, akik megsértenék azt. Például száz és ezer dollár közt lévő pénzbüntetést, vagy egy hónap és egy év közti időtartalmú börtönbüntetést.²⁴ Különösebb hatást ez sem ért el, mert a megszorítások ellenére az amerikai - elsősorban a keleti parti - kereskedők továbbra is az angol és a francia kereskedelemmel keresték a kapcsolatot.²⁵ E miatt a Kongresszus 1810-ben felváltotta a benemavatkozási törvényt egy - az azt indítványozó észak-karolinai Nathaniel Macon (1757-1837) képviselőről elnevezett - „Macon 2. törvénye” (Macon’s Bill No. 2) elnevezésű rendelkezéssel. A törvény kimondta, hogy bárkivel lehet kereskedni, a harcoló felek közül pedig azzal, aki visszavonja a semlegesek jogait sértő megszorításokat. Ebben az esetben a benemavatkozási törvényt az amerikaiak azonnal érvényesíteni fogják a másik háborús féllel szemben.²⁶

Madison viszont a későbbiekben megpróbálta, úgy feltüntetni ezt az egyre inkább sikertelen politikát, mint ha az sikeres lenne, ezért a naivitása, valamint az egyre jobban ránehezedő nyomás miatt minden ajánlatot kézpénznek vett. Erre jó példa az, amikor a brit követ ígéretét vette komolyan, visszaállította a britekkel a kereskedelmet, majd ezt visszavonta miután kiderült, hogy a követnek nem volt erre felhatalmazása. Egy másik ilyen eset is történt, amikor Napóleon egy cinikusan, mégis megtévesztően megfogalmazott ígéretben kilátásba helyezte a semlegességet sértő intézkedések eltörlését, mire Madison érvényesítette a benemavatkozási törvényt Nagy- Britanniával szemben. De a franciák ezek után is elkobozták az amerikaiak hajóit. Napóleon a külügyminiszterén Duc de Cadore (hivatalban: 1807-1811) keresztül megfogalmazott üzenetének kettős célja volt. Egyrészt ártani a brit kereskedelemnek másrészt pedig egy háború kiprovokálása Nagy-Britannia és az Egyesült Államok között.²⁷ Szóval az amerikaiak pacifista gazdasági kényszer diplomáciája

²⁴ Commager: Documents of American history. 1946. i.m.203.

²⁵ Sellers- May- Mcmillen: Az Egyesült Államok Története i.m. 99-100.

²⁶ Commager: Documents of American history. 1946. i.m.204.

²⁷ Stagg: The war of 1812. Conflict for a continent. i.m.36-37.

kudarcot vallott, amely után már csak két lehetőség marad: a megaláztatás vagy a háború és annak eszköze a harc. De az utóbbit mégis ki ellen?

Mint láthattuk mind a franciák, mind pedig az angolok követtek el atrocitásokat az amerikaiak ellen, de az angolokkal szembeni ellenszenv sokkal nagyobb volt az amerikai nép körében, melynek meg voltak az okai. Először is az 1805-ös trafalgari csata után Nagy-Britannia tengeri fölénye érvényesült, lévén, hogy az ő flottájuk nagyobb és hatékonyabb volt, több kárt is okozott az amerikaiaknak, mint a francia hajók. De a fentebb már tárgyalt a kereskedőket ért atrocitásokon, - „matrózrablások” - túl, bőven volt még az Egyesült Államoknak oka, hogy hadat üzenjen a briteknek.

Az észak-amerikai őslakosok helyzete

Az észak-amerikai indián törzsek és a területen először településeket, majd gyarmatokat létesítő francia és angol telepesek viszonya igen változatos volt a 16.századtól kezdve. A szőrme kereskedelem miatt aktív üzleti kapcsolat álltak fenn közöttük, olykor pedig a telepesek terjeszkedése miatt háborúk alakultak ki köztük. Sőt a 17-18.századi háborúban a franciák és az angolok is kötöttek szövetséget egy-egy indián törzsszel, hogy az egymás ellen vívott háborúikban szövetségeseiket szerezzék. A hét éves háború után (1763) a britek megtiltották az amerikai telepeseknek, hogy egy, az Appalache-hegység vízválasztóján húzódó vonaltól nyugatra újabb telepeket hozzanak létre.²⁸ Ez természetesen kiváltotta a 13 brit gyarmat lakóinak ellenállását, akik nyugaton további földterületeket szerettek volna birtokba venni. A rendelet végül az egyik oka lett a függetlenségi háború kirobbanásának, ahol az indiánok többsége a britek oldalán harcolt.

Bár Quebec kormányzója a háború utolsó évében javaslatot tett londoni feletteseinek egy indián ütköző állam létrehozására északon- a kanadai gyarmatok védelme érdekében- a kezdeményezésből végül nem lett semmi.²⁹ A párizsi békében pedig (1783) a britek még át is engedték a Mississippi folyóig a területet az amerikaiaknak. Az őslakosok így viszont még hátrányosabb helyzetbe kerültek. Mivel a háború befejeztével az amerikaiaknál nem volt az szempont, hogy melyik törzs harcolt mellettük és melyik ellenük, hanem minden indián közösség földjét igyekeztek megszerezni. Tették ezt olykor erőszakkal, a hadsereg segítségével vagy éppen egyfajta ravaszsággal, a törzsfőnököknek jutott díszes

²⁸ Hahner Péter: A régi rend alkonya. Egyetem történet 1648-1815. i.m. 588.

²⁹Borsányi László: Hontalanok a hazájukban. Az első amerikaiak történelme Észak- Amerika történetében (XVII-XIX. század). Budapest, Helikon Kiadó, 2001. 46.o.

ajándékokkal, illetve üzleti alkukkal. Itt az amerikai őslakosok eltérő tulajdonfelfogását használták ki az efféle szerződésekkel kapcsolatban. Erre jó példa az a gyakorlat, amit az amerikaiak *delayed purchase*-nek vagyis késleltetett vásárlásnak neveztek.³⁰ Ennek során, az indán törzsfőnökök földjükért cserébe külön ajándékokban részesültek, a megvásárolt föld tulajdonjoga az Egyesült Államokra szállt át, a törzseknek pedig csak akkor kellett elhagyniuk területeiket, amikor az amerikai települések vonala elérte azt.³¹ Az indiánok többsége ennek működését sokszor nem is értette, mivel korábban ilyen jogi formákkal nem találkoztak. Így nem csoda, hogy nagy megrázkódtatást okozott nekik, amikor el kellett költözniük korábbi otthonaikból.

Konfliktusok éppen ezért már az 1790-es években is adódtak az indiánok és az amerikai telepesek között észak- és délnyugaton egyaránt. Északon Anthony Wayne (1745-1796) mért vereséget a májamik főnökére Little Turtlere (1752-1812) 1794. augusztus 20-án a fallen timbersi csatában.³² Akiknek az 1795-ös greenville-i szerződésben csekély évjáradék fejében le kellett mondaniuk újabb észak- nyugati területekről. Míg északon sikereket értek el délen elhúzódó háborúk folytattak a krík törzsszel, akik rendszeresen támadták a Georgia állam területéről érkező telepeseket.³³

Az őslakosok a republikánusok hatalomra kerülésekor - akiknek a programjába további földek elfoglalása masszívan szerepelt - csak még jobban érezték a rájuk leselkedő veszélyt. Ezért egy konföderációba szerveződtek, aminek szellemi vezetője a sóni törzsből származó Tenskwátawa (1775-1836), katonai vezetője pedig testvére a szintén sóni Tecumseh (1768-1813) volt. Tenskwátawa (nevének jelentése: Nyitott Kapu), akit Prófétának is nevezetnek, olyan tanokat hirdetett, amik tiltották az indiánok egymás közti háborúskodását, a fehérekkel való házasodást, valamint az európai szabású ruhák viselését. Elmondása szerint a Nagy Szellem- akitől kapta ezeket a látomásokat- csak akkor lesz segítségükre a harcban, ha az indiánok betartják ezeket a tanokat. Tecumseh (nevének jelentése: Hullócsillag) pedig elkezdte a különféle törzseket egy nagyobb konföderációba szervezni.³⁴ A két testvér a Tippecanoe patak mellett még várost is alapított Próféta Város (Prophetstown) néven, ahol a letelepedők kötelezték magukat arra, hogy őseik életmódja szerint élnek.

³⁰ Borsányi: Hontalanok a hazájukban.i.m.59.

³¹ Ez valamikor húsz-huszonöt évig is eltartott. Borsányi: Hontalanok a hazájukban i.m. 59.

³² Robb,H.L.: "Mad Anthony" Wayne's Campaign Against the Indians in Ohio 1792-1794. The Military Engineer, 1921. 13.évfolyam, 72.szám. 476.o.

³³ Sellers- May- Mcmillen: Az Egyesült Államok Története. i.m.101.

³⁴ Dickason, Olive Patricia: A concise history of Canada's First Nation. North York, Oxford University Press, 2006. 128.o.

Tevékenységük eleinte a Nagy-tavak vidékére korlátozódott, ahol a létre hozott konföderációjával a háta mögött Tecumseh eleinte békés tárgyalásokat kezdeményezett William Henry Harrisonnal (1773-1841) Indiana territórium kormányzójával. Harrison célja az volt, hogy minél nagyobb területeket szerezzen meg az amerikai telepesek számára. Sikerrel is járt, hiszen 1809-ben a delaver, patawatamik és májamik törzstől 3.000.000 acre vadászterületet vásárolt meg 8200 dollár készpénzért és 2350 dollár évjáradékért.³⁵ Tecumseh természetesen tiltakozott az újabb földharácsolás ellen és a Harrisonnal folytatott 1810 augusztusi tárgyalások alkalmával kijelentette, hogy nem áll szándékában háborúzni, de a fentebb említett törzsek földjeit visszaköveteli az Egyesült Államoktól. Amikor pedig a tárgyalások holdpontra jutottak Tecumseh közölte a kormányzóval, hogy tárgyalni fog a déli törzsekkel. Harrison a katonai vezető távollétét kihasználva 1811-ben megtámadta az indiánokat. Legyőzte őket a tippecanoei csatában majd Prophetstown is lerombolta.³⁶ A visszatérő Tecumseh ezt követően Kanadába menekült, ahol a britek segítségével ismét elkezdett hadsereget szervezni. A britek azért segítettek az indiánoknak már az 1790-es évek óta ellátmányokkal, mivel tisztában voltak azzal, hogy az Egyesült Államoknak nem csak az indián törzsekkel szemben vannak területi ambíciói.

Az Egyesült Államok területi ambíciói

A britek - elsősorban a kanadai brit telepesek- azért segítették az indiánokat ellátmánnyal és fegyverekkel, mivel létre akartak hozni egy ütköző államot köztük és az Egyesült Államok között, mert tartottak az Egyesült Államok egyre nagyobb arányú területszerzéseitől a kontinensen és féltek attól: előbb-utóbb Kanada következik. Az amerikaiak az ásványkincseik és területszerzés végett már évek óta szemet vetettek északon Kanadára, délen pedig a Spanyolország kezén lévő Floridára. Az utóbbi bekebelezését elsősorban azok a gazdasági körök követelték, akik Georgia, Alabama és a Mississippi-vidéken éltek, így könnyebben tudtak volna kijutni a tengerhez, amivel a kereskedelem is egyszerűbbé vált volna. Ráadásul a spanyol hatóságokat is azzal gyanúsították, hogy szintén segítenek az indiánoknak harcolni az amerikaiak ellen, valamint bújtatják a szökött rabszolgákat.³⁷ Ha viszont az Egyesült Államok háborút indít Florida birtoklásáért, akkor Spanyolországon kívül ismételen Nagy- Britanniával kerül konfliktusba, mert ez a két ország egymás szövetségesei voltak a Francia Császárság ellen folytatott háborúban. Florida

³⁵ Borsányi: Hontalanok a hazájukban.i.m.61.

³⁶ Dickason: A concise history of Canada's First Nation. i.m.130.

³⁷ Sellers- May-R. Mcmillen: Az Egyesült Államok Története. i.m.101.

megszerzésére történtek is kísérletek még a háború előtt. James Madison 1810-ben odaküldte George Mathewst (1739-1812), a Kontinentális Hadsereg egykori tábornokát, hogy használja ki a spanyolok lekötöttségét Európában és szervezzon felkelést a spanyol uralom ellen. Floridát pedig csatolja az Egyesült Államokhoz. A felkelése végül sikertelen maradt, így Florida maradt spanyol kézen, de az Egyesült Államok ambícióit ez a cselekedet is jól jelzi.

Az amerikai külpolitikának- már annak kezdete óta- Kanada megszerzése is a célja volt. A függetlenségi háború folyamán felszólították a mai Kanada területén található négy másik brit gyarmatot a csatlakozásra,³⁸ majd Benedict Arnold (1741-1801) is vezetett egy sikertelen támadást Kanada ellen, ami előre jelezte az amerikai igényeket a területre. Az amerikaiaknak - elsősorban pedig a Jefferson által vezetett politikai elitnek - ezeknek a területeknek a megszerzése többet is jelentett, mint egyszerű gazdasági hasznot. Jefferson ideológiájában például új területekre szükség van, amikkel el tudják látni az állampolgárokat, akik így szabad földművessé válva nem lesznek befolyásolhatóak. Így létre tudják hozni az „erényes köztársaságot”. Tehát ez egy létfontosságú nemzeti érdek volt az amerikaiak szemében.

Nem véletlen volt az sem, hogy Napóleon 1803-ban Louisiana-t eladta az Egyesült Államoknak.³⁹ Egyrészt tudta, hogy ezt a területet nem tudná megvédeni és Haiti 1804-es elvesztése miatt, mint annak éléstára elvesztette korábbi funkcióját, ezért jobban megérte eladni. Másrészt pedig érzékelte az Államok igényét erre a területre és úgy gondolta: „Ez a területi gyarapodás az Egyesült Államok hatalmát végérvényesen megszilárdítja. Így olyan tengeri vetélytársat adok Angliának, amely előbb-utóbb megtépázza büszkeségét.”⁴⁰ A francia császár nem véletlenül adott tehát félreérthető választ Madison elnöknek. Titkon abban reménykedett, hogy az Egyesült Államokat a jövőben fel tudja használni a britek ellen.

De az amerikai hajókat ért támadások, valamint a területi igényeken túl kellett még egy belső erő, amely kiáll a háború elindítása mellett. Ezt az erőt az úgynevezett „háborús héják” képviselték, akik a 1811 decemberében kerültek be a Kongresszusba.⁴¹ Ők a republikánusok legújabb, legfiatalabb generációját képviselték és ki akarták ragadni a politikai vezetést a korosodó Madison és forradalmi generációja kezéből. Egy háború

³⁸ Thompson, John Herd and Richard, Mark Paul: Canadian History on North American Context. In: (Szerk.) Patrick James and Mark Kasoff: Canadian Studies in the new millennium. Toronto, University of Toronto Press, 2008, 41.o.

³⁹ Commager: Documents of American history. 1946. i.m.190.

⁴⁰ Idézi Napóleont: Kissinger, Henry: Diplomácia. New York, Simon and Schuster, Rockefeller Center, 1994. 23.o.

⁴¹ Stagg: The war of 1812. Conflict for a continent. i.m. 41.

megindítására pedig szerintük azért volt szükség, hogy megbosszulják a nemzet becsületén esett foltot.

Az alkalom is kedvező volt, mert ekkor zajlott a napóleoni háborúk csúcspontja, az oroszországi hadjárat (1812) illetve a későbbiekben a lipcei csata is (1813). Nagy-Britannia pedig itt volt lekötve, ezért Kanadában csekély létszámú brit helyőrség állomásozott. Ráadásul a Floridát birtokló Spanyolország helyzete sem volt biztos. Napóleon elfoglalta az ország nagy részét, VII. Ferdinándot és családját túsul ejtette, az ország csatatérre változott a Wellington herceg (1769-1852) vezette szövetséges és a francia erők között.⁴² Nem utolsó sorban még latin-amerikai gyarmatai is lázadoztak. A lehetőség így adott volt.

Tehát hiába voltak francia atrocitások is, a britekkel szembeni ellenszenv - a földrajzi közelség miatt is - kiélezte a helyzetet és ez vezetett végül oda, hogy Madison és köre úgy döntött - a brit kormány későn megérkező, a semlegesek jogait tiszteletben tartó rendelkezése ellenére is - hogy hadat üzen Nagy-Britanniának.⁴³ A Képviselőház 1812. június 4-én 79-49 arányban, míg a Szenátus június 17-én 19-13 arányban szavazta meg a háborút. Madison elnök pedig másnap, június 18-án írta alá a Nagy-Britanniának szóló hadüzenetet.⁴⁴

A háború

A hadviselő felek helyzete a háború kirobbanásakor

Az Egyesült Államok azonban teljesen felkészületlenül üzent hadat Nagy-Britanniának. Az állami bevételeket lecsökkentette a korábbi évek embargós politikája, amit súlyosbított az a tény is, hogy a Madison-kormányzat 1811-ben nem hosszabbította meg az Egyesült Államok Nemzeti Bankjának alapítólevelét, így központi pénzügyi intézet sem volt, ami kontrollt tudott volna gyakorolni a pénzügyek felett, illetve kölcsönöket, hiteleket tudott volna nyújtani az államnak. Albert Gallatin amerikai pénzügyminiszter szerint (hivatalban: 1801-1814) az 1812-es év kormányzati kiadásaihoz 26 millió dollárra volna szükség, de a Kincstár birtokában csak 16,6 millió dollár van.⁴⁵

Az Egyesült Államoknak nagy létszámú reguláris hadsereggel és képzett tiszti karral sem rendelkezett. A reguláris hadsereg létszáma ötezer fő volt, míg a tiszteknek csak egy töredéke részesült a kor színvonalának megfelelő képzésben a West Point Katonai

⁴² Hahner: A régi rend alkonya. Egyetem történet 1648-1815. i.m.384.

⁴³ Commager: Documents of American history. 1946. i.m.207.

⁴⁴ Stagg: The war of 1812. Conflict for a continent. i.m. 46-47.

⁴⁵ Stagg: The war of 1812. Conflict for a continent. i.m. 54.

Akadémián.⁴⁶ Többségük vagy autodidakta módon tanult valamit a hadvezetésről vagy pedig idősebb tisztek voltak, akik korunknál fogva már nem tudták elviselni fizikálisan és mentálisan sem a harcterek viszontagságait. A milíciák pedig nem tudták átvenni a reguláris hadsereg szerepét képzettségben, tapasztalatban és fegyelemben. Bár azt azért érdemes megjegyezni, hogy a háború folyamán sikereket is el tudtak érni. Ilyen esetekben viszont nem volt mindegy ki irányította őket, valamint egyéb körülmények is befolyásolhatták a sikerüket. A szárazföldi hadsereghez képest amerikai flotta jól felszerelt volt, mivel a korábbi évek tengeri összecsapásai a franciákkal és a berber kalózzokkal arra kényszerítették a vezetést, hogy fejlesszék ezt a haderőnemet. De létszámban nem tudta felvenni a versenyt a Royal Navyvel.

Az Egyesült Államok lakossága a háború kérdésében is megosztott volt. A Föderalista Párt tagjai például hevesen ellenzéke maradtak a háborúnak, mind a Kongresszusban, mind azon kívül. Azokban az államokban és régiókban, ahol a föderalisták jelentős befolyással rendelkeztek sokkal nehezebb volt milíciákat felállítani, mivel a milíciák az adott tagállami kormányzat irányítása alatt álltak, ezért az adott állam vezetése meg is akadályozhatta a mozgósításukat. Ilyen terület volt New York állam és Új-Anglia régiója. Ezen régiók kereskedői már a háborút megelőző embargós politikát is ellenzik, mivel az nagy visszaesését okozott nekik a kereskedelmükben.⁴⁷ Így a Madison politikájával való szembenállás jegyében a régió bankjai sem adtak kölcsönöket a Kincstárnak, ami egyre nagyobb hiánnyal küzdött.⁴⁸

A britek esetében több erőforrás állt volna rendelkezésre, csak hogy az európai kontinensen ez az időszak volt a napóleoni háborúk csúcspontja, ezért a britek sem tudtak nagyobb erőket küldeni Kanadába. Így a szárazföldön ott lévő 5600 reguláris katonájukra, a helyi milíciákra, valamint a Tecumseh által vezetett őslakos konföderáció harcosaira tudtak számítani.⁴⁹ A kanadai partok védelmét, azonban a Royal Navy tökéletesen el tudta látni, így egy amerikai partraszállás a tenger felől elképzelhetetlen volt.

A háború alatt hadi események három fronton zajlottak. Az első a kanadai-amerikai határ - ezen belül Felső-és Alsó-Kanada - ahol az amerikai hadsereg fő célja az itt található nagyobb városok (Yorké, Montreal vagy Quebec) megszerzése volt. A második Florida volt,

⁴⁶ Stagg: The war of 1812. Conflict for a continent. i.m. 49.

⁴⁷ Strum, Harvey: New York Federalists and Opposition to the War of 1812. World Affairs, 1980. 142.évfolyam, 3.szám. 170. o.

⁴⁸ Sellers-May-Mcmillen: Az Egyesült Államok Története. i.m.102.

⁴⁹ Stagg: The war of 1812. Conflict for a continent. i.m. 49.

ahol az amerikai erők a Tecumseh-hel szövetséges krík törzsekkel csaptak össze. Illetve megemlítendő még az Egyesült Államok keleti partvidéke, ahol főleg a háború második felében zajlottak harcok. A következőkben a három régióban lefolyt hadieseményeket ismertetem részletesebben a háború egyes éveire lebontva.

Az 1812-es év

A háború első évében inkább a kanadai-amerikai határ mentén került sor hadieseményekre. William Hull Michigan (1753-1825) Michigan Territórium kormányzója 1812 júliusában kezdte meg hadműveletét, aminek célja Felső-Kanada nagyobb városainak elfoglalása volt. A támadást Detroitból indította-de mivel a britek flottája mind az Erie tavon, mind pedig a Detroit folyón fölényben volt- Hull néhány kisebb összecsapást követően kénytelen volt visszavonulni Detroitba. A felső-kanadai brit erők parancsnoka Isaac Brock (1769-1812) és a Tecumseh vezette indiánok az amerikaiak határozatlanságát látva támadásba lendültek. 1812. augusztus 15-én ostrom alá vették Detroitot, amit augusztus 16-án Hull fel is adott.⁵⁰ Hull határozatlansága is szerepet játszott a britek és az indiánok sikerében, ami részben idős korának volt köszönhető. Ekkor már elmúlt hatvanéves s e miatt hiányzott belőle az agilitás, illetve a hadjárat viszontagságait is nehezen viselte. Meg kell még említeni alvezéreivel kialakult vitáit - akik sokkal rámenősebb taktikát tartottak volna elfogadhatónak- valamint azt a tényt, hogy Hull betegesen rettegett egy indiánok által elkövetett mészárlástól, ha nem adja meg magát.

A detroiti kudarc után az amerikaiak 1812 októberében újabb támadással próbálkoztak, ezúttal a Niagara-félszigeten. A Solomon Van Rensselaer (1774-1852) által vezetett milíciának két célja volt azzal, hogy átkelt a Niagara folyón. Az egyik, hogy katonai sikert elérve helyrehozhatják Hull detroiti hibáját, míg a támadással elvághatják a britek fő kommunikációs vonalait az Erie és az Ontario folyók között. A sereg október 13-án ért át a folyó túlsó partjára Queenston Heights-ra, ahol heves csata bontakozott ki a britekkel.⁵¹ A csatában a Detroitot elfoglaló brit tábornok Brock is elesett, aki közben vesztette életét, amikor egy kisebb mező visszafoglalására indított támadást. A csatában a Detroitot elfoglaló brit tábornok Brock is elesett. A csatát végül egy, a britek oldalán bekapcsolódó irokéz harcosokból álló csapat, valamint további brit erősítések döntötték el, akikkel együtt a britek visszaszorították az amerikaiakat a folyó túloldalára.

⁵⁰ Stagg: The war of 1812. Conflict for a continent. i.m. 65.

⁵¹ Stagg: The war of 1812. Conflict for a continent. i.m. 71.

A tél és a nehéz terepviszonyok miatt komolyabb harci cselekményekre már nem került sor a kanadai-amerikai határ mentén az 1812-es évben. A szárazföldi seregek csak vereségeket könyvelhettek el maguknak. Az egyetlen olyan hadszíntér, ahol a háború kezdetén az amerikai fegyveres erők sikeresnek mondhatták magukat azok a tengerek voltak. Hozzá kell azonban ehhez tenni, hogy Trafalgar méretű tengeri csaták soha nem alakultak ki a háború folyamán. Az amerikai és brit hajók egy az egy elleni párbajokban csaptak össze, amikből eleinte az amerikai hajók jöttek ki győztesen. Köszönhetően képzett legénységüknek, valamint annak a hajó tervezésnek, amit az 1790-es években Joshua Humphreys (1751-1838) dolgozott ki.⁵² A hajók ennek köszönhetően nagyobbak lettek, valamint több ágyút lehetett rájuk helyezni, mint brit társaikra. A kisebb győzelmek azonban nem ellensúlyozták a Royal Navy fölényét a tengereken, ami blokád alá vonta az amerikai partokat, sőt a Keleti-Part mentén még kisebb portyázásokat is vezetett az amerikai települések ellen. 1813-ban például majd a virginiai Hampton városa fog egy komolyabb támadást átvészelni.

Az 1813-as év

Az 1812-es év vereségei után az 1813-as év sikeresebb volt az Egyesült Államok fegyveres erői számára. A kanadai-amerikai határ mentén Henry Dearborn (1751-1829) tábornok sikeres támadást vezetett York városa- a mai Toronto- ellen. A várost a britek könnyen feladták, mivel nem volt jól megerősítve és pusztán csak hétszáz ember állt rendelkezésre a város védelmére.⁵³ Az amerikai erők ezért április 27-én be is tudtak vonulni Yorkba. A város ekkor súlyos károkat szenvedett, amiért mind az amerikai mind pedig a brit erők is felelősek voltak. A visszavonuló britek felgyújtották a hivatalos épületeket és a lőszerraktárakat. A tűzben, valamint a lőszerek felrobbanásának hatására pedig számos civil és katona amerikai és brit egyaránt vesztette életét. De a város elfoglalása után az amerikaiak is napokig fosztogattak és gyújtogattak.⁵⁴ A sokat szenvedett városból az amerikaiak végül-utánpótlás hiányában- 1813 júliusában vonultak ki.

Az 1813 júniusában a Niagara-félszigeten induló amerikai támadást a britek és az indiánok június 6-án a stoney creek-i csatában verték vissza. A csata tulajdonképpen egy éjszaki támadásból alakult ki, ahol a britek és az indiánok 750 fős serege meglepte, a parancsnokai által három részre osztott 2500 fős amerikai sereget.⁵⁵ Az amerikai sereg

⁵² Stagg: The war of 1812. Conflict for a continent. i.m. 76.

⁵³ Stagg: The war of 1812. Conflict for a continent. i.m. 86.

⁵⁴ Hahner: Az Egyesült Államok elnökei i.m. 60.

⁵⁵ Stagg: The war of 1812. Conflict for a continent. i.m. 88.

ráadásul még a tábortüzeit sem oltotta el, így az éjszakában a brit-indián sereg pontosan lokalizálni tudta az amerikaiak pozícióját. A két amerikai parancsnokot, akik irányították a sereget elfogták, csak úgy, mint az amerikai ágyúkat. Ugyancsak az Egyesült Államok szárazföldi haderejének vereségével végződött a június 24-ei beaver dams-i csata. Itt a főleg indiánokból álló sereg meglepetésszerű támadást indított az amerikaiak ellen, akiknek nagy veszteségek után kellett visszavonulniuk. A kanadai hagyományban a csatával kapcsolatban rögzült Laura Secord (1775-1868) legendája, aki a hagyomány szerint húsz kilométer gyalogolt, hogy figyelmeztesse a Kanadát védő brit- indián erőket a támadásra.⁵⁶ A történet valószínűleg legenda, mivel a történet sok változatban él, valamint a csatáról szóló hivatalos jelentések egyike sem tesz említést Laura Secordról, aki a későbbiekben is szerette színesíteni a történetét.

Minden esetre az amerikaiak a kezdeti sikerek ellenére nem tudtak hathatós eredményt elérni a Niagara-félszigeten. Azonban 1813. szeptember 13-án az amerikai flotta Oliver Hazard Perry (1785-1819) vezetésével győzelmet aratott a britek flottája felett az Erietavi csatában. A győzelemmel pedig az amerikaiak megszerezték az Erie-tó felett az irányítást. Ez tette lehetővé Henry Harrison tábornok számára, hogy visszafoglalja Detroit városát a britektől, amit még Hull 1812. augusztusában elvesztett. Harrison október 7-én még egy jelentősebb győzelmet aratott a thamesi csatában, ahol Tecumseh indián vezér is az életét vesztette.⁵⁷ Indián konföderációja pedig ennek következtében szépen-lassan elkezdett szétesni. A kanadai-amerikai határ menti fronton azonban az amerikai haderő sikerei ellenére patthelyzet alakult ki. Hiába szerezték meg az amerikaiak az Erie-tónál a kezdeményezést az Ontarió-tavon, valamint a Niagara-félszigeten nem tudták ezt megtenni.

A déli fronton- a mai Alabama állam és az Öböl-Part mentén- az amerikai erőknek sikerült megszerezniük a kezdeményezést a Tecumseh-hel szövetséges krík törzsekkel szemben. Ebben nagy szerepe volt Andrew Jacksonnak (1767-1845), aki tennessee-i milíciája élén fokozatosan hatolt be az indiánok területére, elfoglalva azokat, a stratégiai pontokat pedig erődök építésével biztosította. A kríkekkel újabb harcok 1813 tavaszán robbantak ki, amikor egy Little Warrior nevű vezér megtámadott néhány elszigeteltebb amerikai települést.⁵⁸ Azonban a kríkek gyűlése igyekezett elhatárolni magát Little Warrior és

⁵⁶ Tate, Marsha Ann: Looking for Laura Secord on the Web: Using a Famous Figure from the War of 1812 as a Model for Evaluating Historical Web Sites. *The History Teacher*, 2005. 38.évfolyam, 2.szám. 230.o.

⁵⁷ Bond Jr, Beverly W.: William Henry Harrison in the War of 1812. *The Mississippi Valley Historical Review*, 1927. 13.évfolyam. 4.szám. 514.o.

⁵⁸ Stagg: *The war of 1812. Conflict for a continent.* i.m. 105.

követői tetteitől, attól tartva, hogy új konfliktus robbanhat ki az amerikaiakkal. A törzsön belül viszont egyre-több követője akadt a sóni Próféta által hirdetett konzervatív tanoknak és a fehér ember elleni kíméletlen harcnak. Így a krikek gyűlésének döntése nagy felháborodást váltott ki a törzsön belül és a konzervatívabb szárny (angol szakirodalomban: Red Sticks) háborút indított, mind az amerikai telepések, mind pedig a krik törzs progresszívabb tagjai ellen.⁵⁹

A harc a Red Sticks frakció tagjaival hosszú és véres hadjáratná alakult. Ahol az amerikai milíciáknak sokszor kellett szembenézniük az indiánok gerilla taktikájával, valamint készleteik is sokszor kimerültek. De Jacksonnak és katonáinak megvolt az a nagy előnyük, hogy több, mint egy éve szolgáltak együtt, parancsnokuk pedig olykor eléggé agresszív módon tartotta össze a hadseregét. Előfordult például egy olyan eset, amikor Jackson a saját seregére fogott fegyvert, mert azok nem akartak muníciójuk feltöltése után visszatérni állomáshelyükre, Fort Strotherbe.⁶⁰ Kijelentve azt, hogy lelövi az első embert, aki visszamer vonulni. Győzelmet a kirek felett csak elhúzódó harcok után 1814-ben tudott aratni.

Az 1814-es év

Az 1814-es év a kanadai-amerikai határ mentén húzódó fronton ismét kevés eredményt hozott. Döntően maradt a patthelyzet és csak két jelentősebb szárazföldi csata zajlott le. A Jacob Brown (1775-1828) és Winfield Scott (1786-1866) által vezetett hadjárat célja Kingston a britek Ontario tavon található flottabázisának megtámadása volt. A siker érdekében a tábornokok milicistáikkal komoly gyakorlatozásba kezdtek. Például megtanították nekik a különböző gyalogsági alakzatok alkotását. Seregükkel pedig megindultak Kingstonnak. Július 5-én Chippawánál legyőztek egy nagyrészt brit regulárisokból álló sereget. Megmutatva azt, hogy megfelelő kiképzés mellett az amerikai katonák képesek győzelmet aratni nyílt csatában, akár a brit reguláris ezredek felett is. A július 25-ei lundy's lane-i csata azonban döntetlenül végződött. Az egész háború legnagyobb szárazföldi csatájában az amerikai erők sikeresen támadták a brit tüzérség pozícióit, ahol elhúzódó harc alakult ki a két hadsereg között. Az amerikaiak már éppen megszerezték a brit pozíciókat, amikor Brown és Scott is súlyosan megsérültek, a helyükre lépő alvezérük pedig nem tudta kellőképpen magához ragadni a kezdeményezést és a britek visszaverték őt. Ezért

⁵⁹ Borsányi: Hontalanok a hazájukban. i.m.64.

⁶⁰ Stagg: The war of 1812. Conflict for a continent. i.m. 108.

elrendelte a visszavonulást az amerikai vonalak mögé.⁶¹ További jelentős események ezek után ezen a fronton már nem történtek.

A déli fronton azonban Andrew Jacksonnak agresszív taktikájának köszönhetően sikerült legyőznie a krík törzsek konzervatívabb szárnyát. 1814-ben a progresszív krík indiánokkal, valamint cserokikkal együtt hadjáratot indítottak Red Sticks kríkek ellen. Az 1814. március 27-ei horseshoe bendi csatában pedig le is győzték őket.⁶² Csakhogy a győzelem után Jackson ugyanolyan egyenlőtlen és igazságtalan szerződést kényszerített rá a vele szövetséges indiánokra is, mint a kríkek konzervatív szárnyára. Az 1814. augusztus 9-én megkötött fort jackson-i szerződés értelmében a krík törzs köteles volt átadni húszmillió acre-nyi terményterületet az Egyesült Államoknak.⁶³

A déli front megnyerése ellenére az Egyesült Államok számára 1814-ben kedvezőtlenre fordult a háború állása. Napóleon végletesen meggyengült oroszországi hadjáratának következtében, amit a vele ellenséges, hatalmak igyekeztek is kihasználni. Az 1813. október 16-19-ig tartó lipcsei csatában a hatodik koalíció hadseregei győzték le, míg a félszigeti háborúban a franciák szintén alul maradtak a Wellington hercege vezette szövetséges hadseregekkel szemben. A szövetséges hadseregek már minden irányból fenyegették Franciaországot. 1814. március 31-én Párizsba is bevonultak, a francia szenátus a reménytelen helyzetet látva április 2-án megfosztotta Napóleont a tróntól.⁶⁴ Az európai háború véget ért. Ennek következtében a briteknek rengeteg olyan egysége szabadult fel, amelyek mind az európai kontinens csatateréin edződtek. A britek nem is késlekedtek bevetni ezeket az egységeket az Egyesült Államok ellen.

A brit seregek partra szálltak az Egyesült Államok keleti partján és augusztus 24-én megszállták Washingtont, és felégették a legfontosabb középületeit köztük az elnöki rezidenciát is.⁶⁵ Így állva bosszút York - a későbbi Torontó - amerikai felégetéséért. Érdekesség, hogy Madison elnök és hadügyminisztere John Armstrong (hivatalban: 1813-1814) között vita alakult ki a támadást megelőző napon, hogy a britek tényleg meg akarják-e támadni a fővárost. Madison szerint ez több, mint valószínű volt, míg Armstrong váltig állította, hogy lehetetlen. Ugyanis azt hitte, hogyha a britek támadásra szánják el magukat valamelyik partmenti város ellen, akkor azt olyan katonailag-gazdaságilag fontosabb város

⁶¹ Stagg: The war of 1812. Conflict for a continent. i.m. 123.

⁶² Borsányi: Hontalanok a hazájukban. i.m.64.

⁶³ Lásd: Laws and Treaties. Szerk. Charles J. Kappler (Washington, Government Printing Office, 1904.) 108.o.

⁶⁴ Hahner Péter: Világtörténeti kaleidoszkóp magyar szemmel. Budapest, Rubicon Intézet, 2020. 216.o.

⁶⁵ Hahner: Az Egyesült Államok elnökei i.m. 61.

ellen teszik, mint Baltimore vagy New Orleans. Továbbá bízott abban, hogy ha támadnának is, a fővárost akkor sem tudnák megközelíteni, hiszen a Potomac folyót nehezen hajózhatónak gondolta.⁶⁶ Madison elnök felszólítása ellenére Armstrong továbbra sem tett semmi érdemlegeset a főváros védelméért. Amikor viszont a britek ténylegesen elkezdtek közeledni Washington felé a napóleoni háborúban edzett csapataikkal az amerikaiak csak egy sebtében felállított hadsereggel tudtak válaszolni. A brit erők ezt a bladensburgi csatában szétverték és bevonultak a fővárosba, amit miután felgyújtottak több mint egy nap múlva el is hagytak.

De nemcsak Washingtonot támadták a britek. 1814.szeptember 12 és 15 között Baltimore városát is megtámadták, aminek erődjét szeptember 13-án egy egész estés bombázás után sem sikerült a briteknek bevenniük. A brit flotta ezután visszavonult. Ennek ellenére a Madison-adminisztráció ekkor volt a leválságosabb, mivel az amerikai társadalom széles rétegének elege volt a háborúból. Az északkeleti államok föderalista képviselőinek hartfordi találkozóján a radikálisabbak már az elnök lemondatását, valamint az Államokból való kilépést is felvetették. A mérsékeltebb többség azonban leszavazta őket. Míg a virginiai rabszolgatartók azon háborodtak fel, hogy a washingtoni kormányzat nem képes megvédeni a rabszolgatartók érdekeit, mivel a háborút kihasználva közel 5000 rabszolga menekült a felszabadításukat ígérő britekhez.⁶⁷ A közhangulat válságos állapotát tehát ez a két eset jól szimbolizálja. De a britek is megelégtették a konfliktust és szerettek volna a Napóleon utáni Európa rendezésére fókuszálni. A francia forradalmi és napóleoni háborúk végével pedig megszűnt az 1812-es háború egyik kiváltó oka, a kereskedelem ismét zavartalanul folyhatott. A felek így lassan elkezdtek tárgyalni a békéről.

A genti béke és a New Orleans-i csata

Békétárgyalások, egyeztetések a két fél között már a háború kezdte óta tartottak, hiszen az amerikai kormányzat- az első harctéri kudarcok után- egyből tárgyalásokat kezdeményezett a britekkel. 1812 júniusa és szeptembere között James Monroe amerikai külügyminiszter (hivatalban: 1811-1817) Jonathan Russell (1771-1832) diplomata tárgyalásokat kezdett Londonban a békéről. Az amerikai ajánlat az volt, hogy Nagy-Britannia függessze fel az erőszakos toborzás intézményét, mérsékelje blokádját, valamint állapodjanak meg abban, hogy nem alkalmazzák egymás matrózait a kereskedő hajóikon.⁶⁸ A britek viszont

⁶⁶ Stagg: The war of 1812. Conflict for a continent. i.m. 127.

⁶⁷ Egerton, Douglas R.: Reviewed Work. The Internal Enemy: Slavery and War in Virginia, 1772-1832 by Alan Taylor. Journal of the Early Republic, 2014. 34.évfolyam. 4.szám. 695.

⁶⁸ Stagg: The war of 1812. Conflict for a continent. i.m. 139.

elutasították az ajánlatot, mivel egyrészt nem akartak lemondani az impressment jogáról, másrészt pedig Lord Liverpool brit miniszterelnök (hivatalban: 1812-1827) úgy gondolta Madison nem fog kitartani az általa indított háború mellett. Továbbá a britek azért sem akartak engedni, mert úgy gondolták a franciák állnak az amerikai hadüzenet mögött, így az amerikaiakkal való harc összekapcsolódott náluk a franciákkal folytatott háborúval. A tárgyalások kudarcba fulladtak.

Érdekes módon I. Sándor orosz cár (uralkodott: 1801-1825) is fel akart lépni békeközvetítőként a két fél között. 1812 szeptemberében mind a két háborúzó félnek ajánlatot tettek, hogy az Orosz Birodalom közvetítőként szándékozik fellépni a háborús konfliktus rendezése céljából. A cárt két ok sarkalta erre. Ha sikeresen közvetít a két fél között azzal Oroszország nemzetközi súlyát és tekintélyét növeli meg, míg, ha ez a háború lezáródik Nagy-Britannia nem osztja meg erőforrásait Európa és Észak-Amerika között. Így több segítséget tud Oroszországnak nyújtani a Napóleon elleni harcban, aki éppen ekkor indította meg hadjáratát az Orosz Birodalom ellen. A felajánlást az amerikaiak el is fogadták és követeket küldtek Szentpétervárra.⁶⁹ Azonban a britek elutasították, mivel Lord Castlereagh brit külügyminiszter szerint (hivatalban: 1812-1822) nincs szükség harmadik félre a tárgyalásokon, aki bíraskodna vagy véleményt fogalmazna meg a Royal Navynak az impressmenthez való joga felett.⁷⁰ Erről pedig Nagy-Britannia nem kíván tárgyalásokat folytatni.

A lipcsei csata után Napóleon bukását érezve a brit kormányzat 1813 novemberében béketárgyalásra hívta az amerikai kormányzatot, amit az elfogadott. A béketárgyalások a svédországi Göteborgban, majd a flandriai Gentben folytak. Itt 1814 augusztusában kezdődtek meg a tárgyalások. A britek főbb törekvése közé tartozott, az amerikaiak halászáti jogainak felülvizsgálata, az indiánok védelme, esetleg egy indián ütköző állam létrehozása Kanada és az Egyesült Államok között, illetve nem voltak hajlandóak tárgyalni a Royal Navy impressmenthez való jogáról. Az Egyesült Államok természetesen mind ezt ellenezte. A helyzetet végül egyrészt Napóleon 1814 áprilisi bukása oldotta meg, amivel befejeződött az európai háború az erőszakos toborzások és a brit blokád kérdése pedig lekerülhetett a napirendről. Másrészt az, hogy a britek engedtek az indiánok kérdésében. Ebben minden bizonnyal nagy szerepet játszott Wellington hercegének a véleménye. A herceg kifejtette a

⁶⁹Golder,F.A.: The Russian Offer of Mediation in the War of 1812. Political Science Quarterly, 1916. 31.évfolyam, 3.szám. 382. o.

⁷⁰ Stagg: The war of 1812. Conflict for a continent. i.m. 140.

brit kormányzatnak, hogyha még őt Kanadába küldenék is akkor sem tudna gyors eredményeket felmutatni, mivel a frontokon patthelyzet alakult ki.⁷¹ Ezen pedig Nagy-Britannia csak még több katona és hajó árán tudna változtatni. A francia forradalmi és napóleoni háborúk hatásaitól megviselt szigetországnak pedig a háború ilyen fajta eszkalációja nem állt érdekében. Az amerikai álláspontok is ehhez közeledtek, mivel őket is megviselte a háború, amire az Egyesült Államok több szempontból sem állt készen és ezért jelentős sikertelenségeket kellett elszenvednie.

A felek így 1814. december 24-én Gentben békét kötöttek egymással. A békeszerződésben nem esett szó a háború okairól vagy a jóvátételről. Gyakorlatilag a szerződés csak a háború előtti állapotokat (*status quo ante bellum*) rögzítette, területi veszteséget egyik fél sem szenvedett.⁷² Az indiánok részére a britek csak annyit értek el, hogy a békeszerződés kilencedik cikkelyébe bekerült egy olyan paragrafus, aminek értelmében az indiánok visszakapják az 1811-ben birtoklott területeiket és jogaikat. Az már viszont más kérdés, hogy a britek nem fordítottak figyelmet arra, hogy a háború alatt az indiánokat már rákényszerítették olyan szerződések aláírására, amikkel lemondtak a területeik nagy részéről.⁷³ A genti béke rendelkezett a hadifoglyok szabadon engedéséről, valamint a britek által felszabadított rabszolgákról. Őket a béke értelmében vissza kellett volna adni az amerikai rabszolgatartóknak, de a britek 1826-ban inkább fizettek értük, így egykori gazdáikhoz nem kellett visszatérniük.

A békeszerződés híre - modern kommunikációs eszközök hiányában- csak késve érte el az amerikai kontinenst. Ezért még 1815 telén is került sor harcokra, mint például New Orleansnál. A várost a britek annak stratégiai jelentősége miatt támadták meg, mert megszerzésével fontos ponthoz juthattak a Mexikói-öbölben, valamint a Mississippi-völgyében. A város védelmét Andrew Jackson látta el alapvetően milíciákból álló seregével. Viszont New Orleans védelme nem ígérkezett könnyű feladatnak, mert a britek olyan egységekkel támadtak, akik megjárták a napóleoni háborúk csataterzeit, csak úgy, mint parancsnokuk Edward Pakenham (1778-1815), aki már a félszigeti háborúban is szolgált.⁷⁴ A város elvesztése pedig azzal járt volna, hogy a britek irányításuk alá vonva ezt a fontos pontot akadályozni tudták volna a Mississippi folyón való közlekedést, valamint a tengerhez való

⁷¹ Stagg: The war of 1812. Conflict for a continent. i.m. 146.

⁷² Urbán Aladár: Az Amerikai Egyesült Államok. In: (Szerk.) Vadász Sándor: 19. századi egyetemes történelem 1789-1914. Budapest, Osiris Kiadó, 2020. 486.o.

⁷³ Stagg: The war of 1812. Conflict for a continent. i.m. 144.

⁷⁴ Stagg: The war of 1812. Conflict for a continent. i.m. 152.

kijutást. Jackson ezért jól felkészült a csatára: tüzérséget állított fel, polgárokat toborzott a város külterületeinek őrzése céljából, még egy meglepetés támadást is vezetett az éppen megérkező britek ellen átkelve a Rodriguez csatornán, amely során a briteket jelentős veszteségek érték.

A britek 1815. január 8-án megtámadták az amerikai védelmi vonalat. Jackson azonban jól felkészült. Állóvédelmi vonalat épített, amit sikerült nagy mélységben létrehoznia, mert egy vonalnak ott volt a csatorna, amely mögött sáncokat emeltek - ezt nevezték Jackson vonalnak - bal oldalról a Mississippi folyó, míg jobbról a mocsár védte az amerikai szárnyat.⁷⁵ A brit hadvezetés pedig lebecsülte az amerikai védőket, mert az hitték, hogy a brit erők láttán az amerikaiak visszavonulnak majd. Ezért frontális támadást indítottak az amerikai védelmi vonal ellen. Ennek eredménye kétezres brit veszteség lett, még a parancsnokuk- Pakenham- is elesett, a védelmi vonalat pedig nem tudták áttörni. A győzelemnek óriási morális hatása volt, a közhangulatra is pozitívan hatott, de a háborút és a békeszerződést ez a siker már nem befolyásolta.⁷⁶ A genti béke híre 1815. február 14-én ért el Washingtonba, amit ekkor a kontinensen harcoló brit csapatok is megkaptak. Így a háború ténylegesen is véget ért.

A háború következményei és jelentősége

Ha az 1812-1814-es háború esetében győztes felet kellene, választanunk nehéz dolgunk lenne, mivel alapvetően a genti békeszerződés visszaállította a korábbi status quo-t és meg sem említette a két ország korábbi vitás kérdéseit. A háború pedig azért nem eszkalálódott tovább, mert mind Madison elnök mind pedig a britek keresték a mihamarabbi béke lehetőségét. Az 1812-1814-es brit-amerikai háborúnak azonban nagy szerepe volt az észak-amerikai régió történetének alakulásában. Az érintett országokra, népekre gyakorolt hatását a következőkben szeretném ismertetni.

A háború hatása az Amerikai Egyesült Államokra

Az Egyesült Államokat a háború minden tekintetben- gazdaságilag különösen – megviselte. De Madison és kormánya elkezdte fejleszteni az állandó hadsereget, a hadiflottát, valamint a pénzügyek szabályozására újra létrehozták a Nemzeti Bankot. 1816-ban pedig magas iparvédelmi vámokat vetettek ki, aminek köszönhetően megindult az amerikai ipar

⁷⁵ Stagg: The war of 1812. Conflict for a continent. i.m. 153.

⁷⁶ Urbán: Az Amerikai Egyesült Államok.i.m. 486.

fejlődése. A védővám politika abban segítette az amerikai ipart, hogy továbbra is ki tudja használni a háború kedvező hatását, a konfliktus alatt a brit konkurens kieséséből származó hasznot. Ugyanis az amerikaiak „második függetlenségi háborújakor” a hadi helyzet miatt brit termékek nem érkeztek az országba, viszont a fogyasztói igényeket ki kellett valahogyan elégíteni. Például a textiliparban, ahol a keresletet megérezve Francis Cabot Lowell (1775-1817) 1813-ban létre hozta Waltham városában a Boston Manufacturing Company nevű cégét. Ahol az úgynevezett Lowell – rendszer értelmében a munkások a gyárakban nemcsak fizetést, de ellátást és szállást is kaptak.⁷⁷ A későbbiekben ez meghonosodott számos, más iparágban, mint az óra-, fegyver-, vas-, üveggyártás, így ezek is fejlődtek.⁷⁸

A kereskedelemben is fejlődés volt megfigyelhető, hiszen a francia forradalmi és napóleoni háborúk után Európa ki volt éhezve olyan amerikai nyersanyagokra, mint például a gabonafélék, amiért készek voltak magas árakat is fizetni. Így új lendületet kapott északkeleti kereskedő városok, mint Boston, New York, Philadelphia vagy Baltimore fejlődése. Az amerikai gazdaság fejlődéséhez a későbbiekben a nyugati területek meghódítása is hozzájárult, mivel új vasút- és távíróvonalak építése lehetőségeket nyújt a befektetésre, ami növeli a gazdaság teljesítményét. Továbbá azt sem szabad elfelejteni, hogy ezeken a területeken jelentős nyersanyag lelőhelyek találhatók, amiknek kiaknázása a későbbiekben szintén fejlesztette az Egyesült Államok gazdaságát. A nyugati területek ilyen mérvű meghódítása azonban nem sikerült volna, ha az 1812-1814-es háborúban az amerikaiak nem zúzzák szét Tecumseh őslakos konföderációját, ami útjában állt a további terjeszkedésnek. Ennek megszűnése után pedig az indiánok nem voltak képesek még egy ilyen nagy szövetséget létrehozni, így a nyugati terjeszkedés üteme ezt követően felgyorsulhatott.

A háborúnak viszont nem csak gazdasági hozadékaik voltak. Mivel a háború következtében megerősödött a nemzeti egység és öntudat. Az amerikaiak ezt mind a mai napig annak ellenére, hogy ők támadtak - egyfajta védelmi háborúként, győzelemként fogják fel.⁷⁹ Nem véletlen az sem, hogy a baltimore-i csata ihlette meg Francis Scott Keyt (1779-1843), aki ezek után megírta az Egyesült Államok ma is használt nemzeti himnuszát. Nem utolsó sorban a himnuszon túl, még egy amerikai jelkép megszületését is ennek a háborúnak köszönhetjük. Ez nem volt más, mint az Egyesült Államokat jelképező allegorikus figura: Uncle Sam, magyarosan Samu bácsi. Alakja feltehetőleg egy Samuel Wilson nevű New York

⁷⁷ Sellers-May-Mcmillen: Az Egyesült Államok Története. i.m. 112.

⁷⁸ Sellers- May-Mcmillen: Az Egyesült Államok Története. i.m. 112.

⁷⁹ Urbán: Az Amerikai Egyesült Államok. i.m. 486

városában tevékenykedő vállalkozóra utal, aki a húst küldte a hadsereg számára. A tréfás kedvű katonák pedig húst tartalmazó dobozokon lévő feliratok láttán (U.S.) rögtön azt mondták, hogy a húst Samu bácsi küldte nekik.⁸⁰

Ugyanakkor be kell látnunk, az amerikaiak az eredeti háborús céljaikat - Kanada meghódítását - nem tudták elérni. Florida bekebelezésére is - az indiánok támadásait ürügyként felhasználva- csak 1819-ben került sor. A zavartalan kereskedelem is csak egy tőlük független tényező- Napóleon bukása- miatt kezdődhetett újra. Tehát a háború szerintem külpolitikailag inkább kudarc volt, míg belpolitikailag siker. Különösen a Demokrata-Republikánus Párt és Madison szemszögéből. Ellenzéke a Föderalista Párt fokozatosan elvesztette jelentőségét a politikai életben. Hiszen hiába merült fel csak lehetőségként az Egyesült Államokból való kiválás a hartfordi konvención- amit az nem is fogadott el- akkor is ez a közvélemény számára egyfajta árulásként hatott. Kiválni akkor az Unióból, amikor az háborúzik, megbontani ezzel a nemzet egységét.⁸¹ Ez a tényező a választók nagy részét a Demokrata-Republikánus Párthoz terelte, ami ekkorra már amúgy is megvalósította a föderalisták programpontjainak legfontosabb elemeit. A párt így lényegében egyeduralkodóvá vált az 1820-as évek közepéig. Természetesen ugyanúgy több jelölt volt az elnökválasztásokon, de mindegyik jelölt ennek a pártnak a tagja volt. Az egyik ilyen jelölt pont Andrew Jackson volt, aki számára háború ugyan ilyen sikeres volt, mert az itt megszerzett hírnévnek köszönhetően választották őt meg elnöknek (elnök:1829-1837).⁸² A New Orleans-i csata is éppen az ő elnöki kampánya miatt lett úgy felmagasztalva, mivel meg kellett magyarázni, hogy miért ő a legalkalmasabb erre a posztra a jelöltek közül.

A háború hatása Nagy-Britanniára és Kanadára

Ami a briteket illeti, ők ezt a háborút a napóleoni háborúk egy újabb frontjának tekintették, amit sikeresen lezárták megvédve területeiket. Azzal pedig, hogy békét kötöttek az Egyesült Államokkal, végleg biztosítva érezték az uralmukat Kanadában. A genti béke híre, valamint az így felszabaduló hadserege segítette abban a szigetországot, hogy a bécsi kongresszuson kellő nyomatékot tudjon adni akarátának - az Osztrák Császársággal és Franciaországgal közösen - az orosz- porosz követelésekkel szemben.⁸³ Tehát a genti béke

⁸⁰ Hahner: Világtörténeti kaleidoszkóp magyar szemmel. i.m.477.

⁸¹ Stoltz III, Joseph F.: "It Taught our Enemies a Lesson:" The Battle of New Orleans and the Republican Destruction of the Federalist Party. Tennessee Historical Quarterly, 2012. 71.évfolyam, 2.szám. 114. o.

⁸² Stoltz III: "It Taught our Enemies a Lesson:" The Battle of New Orleans and the Republican Destruction of the Federalist Party. i.m. 118.

⁸³ Hahner: Világtörténeti kaleidoszkóp magyar szemmel i.m. 257.

lehetőséget teremtett neki arra, hogy aktívabban bele tudjon szólni az európai rendezésbe. A kapcsolatai az Egyesült Államokkal a következő években normalizálódtak. Az 1817-es Rush-Bagot-egyezménnyel demilitarizálták a Nagy-tavak vidékét. 1818-ban az amerikaiak halászati jogokat kaptak a kanadai vizeken és a két ország megegyezett a Sziklás-hegységen túli Oregon tíz évre való közös megszállásáról, amit 1827-ben korlátlan időre kiterjesztettek.⁸⁴ Azonban a terület ellenőrzésének kérdése továbbra is feszültségek forrása volt a két állam között, ami az 1840-es években csak fokozódott. Végül 1846-ban közös megegyezéssel a 49. szélességi foknál jött létre az új határvonal.⁸⁵

A háború a kanadai brit gyarmatokra is nagy hatást gyakorolt és elősegítette azt, hogy egy új nemzet szülessen. A briteknek már a 16.század óta voltak birtokaik a mai Kanada területén és folyamatosan terjesztették ki azokat. Brit kézen volt többek között Új-Fundland, valamint Hudson-öböl déli része. A térségben ugyancsak a 16.században megjelenő franciákkal pedig állandóak voltak a háborúk, akik Acadiában szereztek területeket. A britek a 18. század folyamán fokozatosan kiszorították innen a franciákat, míg nem francia és indián háború következtében (1754-1763) a britek megszerezték a franciáktól a québec-i régiót is. Francia, katolikus lakosságának pedig az 1774-es Quebec Act biztosította egyenjogúságát és vallásszabadságát. Az amerikai függetlenségi háború következtében megannyi britekhez hű loyalista érkezett a kanadai területekre, akikhez még a brit szigetekről érkező bevándorlók is csatlakoztak. A helyi különféle indián törzseket is számításba véve a terület lakossága nagyon heterogénnek mondható. A terület nagyobb részekre volt osztva és eltérő módon kormányozták őket. Új-Fundland koronagyarmat volt, Új-Skócia, Új-Brunswick szintén kornogyarmatok voltak csak választott képviselőházzal, Alsó- és Felső Kanada pedig brit mintára kormányzóval, tanáccsal és választott alsóházzal rendelkezett.⁸⁶

Az 1812-1814-es háború hatására viszont ezek a területek és azok népessége elkezdett magukra úgy gondolni, mint egy országra. Hiszen együtt védekeztek „a nagy déli szomszédal” szemben. A csatákban harcolt a kanadai brit milicista, csak úgy, mint a québeci francia, valamint az indián harcos. A védekezésben pedig a Nagy-Britannia és a Royal Navy volt a segítségükre. Így megerősödött a brit kormányhoz, valamint a brit típusú rendszerhez való lojalitásuk. A háború pedig olyan nemzeti hősokeket adott a kanadaiak számára, mint Isaac

⁸⁴ Sellers- May-Mcmillen: Az Egyesült Államok Története i.m. 104.

⁸⁵ Sellers- May-Mcmillen: Az Egyesült Államok Története i.m. 158.

⁸⁶ Hahner: A régi rend alkonya. Egyetem történet 1648-1815. i.m. 629.

Brock, Tecumseh vagy Laura Secord.⁸⁷ Így kanadaiakban egyre- jobban megfogalmazódott az, hogy ők egy nemzet, akiknek a Brit Birodalmon belül jár az önállóság az önkormányzatiság. Ezt végül 1867-ben kapják meg, amikor Kanada a birodalmon belül domíniummá válik és a későbbiekben fokozatosan egyre nagyobb önállóságot harcol majd ki magának, mígnem az 1920-as évekre gyakorlatilag hadügyi és külpolitikai szempontból is önálló állammá vált.

A háború hatása az észak-amerikai őslakosságra

Az 1812-1814-es háború és annak vége az indiánokat rendkívül kedvezőtlen helyzetbe hozta. Míg a fentebb említett három nemzet mind valamilyen formában győztesként könyvelhette el magát, addig az indián törzsek csak vesztek a háborúval. Elvesztették legfőbb katonai vezetőjüket Tecumseh-t, akinek halála után az Amerikai Őslakos Konföderáció szét is esett. Hiába próbálták a britek a genti béketárgyaláskor biztosítani számukra azt a jogot, hogy megtarthatják az 1811-ben birtokolt jogaikat és területeiket, azt már nem tudták és nem is akarták megakadályozni, hogy az amerikaiak ezeket elvegyék tőlük. A brit-amerikai viszony rendeződése miatt pedig már, mint szövetséges sem volt rájuk szükség. Így számukra véget ért egy korszak, a gyarmati háborúk korszaka (1688-1814), amikor egy-egy oldal szövetkezett az indián törzsekkel a háború sikerességének érdekében.⁸⁸ 1814 után viszont ez a korszak lezárult a szövetséges nélkül maradó indián törzsek területeit az Egyesült Államok pedig fokozatosan hódítja meg.

Bár a 19.század további része végig indián háborúk sorozatával terített az őslakosok még egyszer olyan mérvű szövetséget már nem tudnak létrehozni, mint amit Tecumseh formált. Az Egyesült Államok hadserege ezért fokozatosan győzi le véres és kíméletlen harcokban a különféle indián törzseket, akiket az sem mentett meg, hogy időközben igyekeztek követni az európai-amerikai mintákat. A cseroki törzs 1827-ben még alkotmányt is adott ki, hogy ezzel is jelezzék a civilizáltságukat az amerikaiaknak. De ezek a próbálkozások sikertelenek maradtak. Az Egyesült Államok kormányainak megbízottjai egyre több területet vettek el tőlük a már jól megszokott módszerekkel, mint a megvesztegetés, katonai erőszak vagy pedig rábeszéléssel győzték meg őket, hogy költözzenek nyugatabbra.⁸⁹ Az indiánokat pedig fokozatosan rezervátumokba kényszerítették, ahol általában sok embert zsúfoltak össze kis területre, ami éhínséghez, illetve járványok terjedéséhez vezettek. De rengeteg indián

⁸⁷ Morton, Desmond: A Short History of Canada. Toronto, McClelland & Stewart Ltd, 2006. 40.o.

⁸⁸ Dickason: A concise history of Canada's First Nation. i.m. 135.

⁸⁹ Borsányi: Hontalanok a hazájukban. i.m. 73.

veszett oda a kormányzat által szervezett áttelepítésekkor, ugyancsak a rossz körülmények következtében. A Georgia, Tennessee, Alabama, Észak-Karolina és Florida államokból például a kormányzat a Mississippi folyó nyugati oldalára akarta áttelepíteni az indiánokat. Az időjárási, viszontagságok, az éhezés és a járványok következtében azonban az 1830 és 1844 között 70.000 fős indián népesség egyharmada vesztette életét az úton. Ez az út volt az úgynevezett „könnyek ösvénye” (angolul: trail of tears).⁹⁰ Így ezen tények után szerintem kijelenthető az, hogy ha volt tényleges vesztese az 1812-1814-es háborúnak, akkor az az észak-amerikai őslakosság volt.

Konklúzió

Az Egyesült Államok és Nagy-Britannia közt lefolyó 1812-1814-es háborúnak tehát nagyobb hatása volt a konfliktusban érintett országok történetére, mint az először gondolnánk. A háború ennek ellenére a témával foglalkozó magyar szakirodalomban meglehetősen alul reprezentált, ami sajnálatos. Hiszen, ha csak a fontosabb következményeit, valamint a jelentőségét nézzük megállapítható, hogy valójában egy igen jelentőségteljes konfliktusról van szó, ami befolyásolta korunk vezető szuperhatalmának történetét. Szerintem az Egyesült Államok napjainkban nem úgy nézne ki, mint ma, ha nem történik meg a háború. Az amerikai nemzettudattól kezdve, a jelképeken át a gazdaságig rengeteg mindenre volt hatással. De nem csak az Egyesült Államok nem volna ugyanaz. Az 1812-1814-ig tartó időszak nélkül Kanada mai formájában, mint ország és nemzet sem létezne. A háború eseményei tehát megerősítettek egy nemzetet, míg egy másikat létrehoztak. Az indiánok szemszögéből azonban a háború már nem ilyen pozitív. Ők a harcokkal sokkal többet vesztek, mint amivel azt megelőzően rendelkeztek. Hasznosságukat a britek szemében, földjeiket, megélhetésüket és egész addigi életüket elvesztették a háború következtében.

Őket leszámítva viszont az 1812-1814-es brit-amerikai háborúra és annak értelmezési sokszínűségére igazak C.P. Stacey (1906-1989) kanadai történész szavai, aki egyszer így vélekedett róla: „az 1812-es háború egyike azon epizódoknak a történelemben, melyek mindenkit boldoggá tettek”, mivel „mindenki a saját szájíze szerint értelmezi.” Megállapítása pedig átfogja az egész háború megítélését, mind az amerikai, mind a brit, mind pedig a kanadai oldalon. A konfliktus végkifejletének a vizsgálata tehát a három nemzet esetén csak nézőpont kérdése. Ebből is látható, hogy magyarországi bázisról is rengeteget lehet foglalkozni egy ilyen egyetemes történeti témával. Az 1812-1814-es háború estében szerintem

⁹⁰ Borsányi: Hontalanok a hazájukban.i.m. 89.

további kutatást igényelne a korszak nagyobb politikai-katonai vezetőinek ismertetése, a hadseregek fegyverzeteinek behatóbb vizsgálata, a korban a francia-amerikai, illetve az orosz-amerikai viszony vizsgálata. Így talán még átfogóbb képet tudunk kapni erről a háborúról.

Felhasznált irodalom:

Könyvek:

- Borsányi László: Hontalanok a hazájukban. Az első amerikaiak történelme Észak- Amerika történetében (XVII-XIX. század). Budapest, Helikon Kiadó, 2001.
- Commager, Henry Steele: Documents of American history. New York, Columbia University, F.S. Crofts & CO, 1940.
- Commager, Henry Steele: Documents of American history. New York, Columbia University, F.S.Crofts & CO, 1946.
- Dickason, Olive Patricia: A concise history of Canada's First Nation. North York, Oxford University Press, 2006.
- Hahner Péter: A régi rend alkonya. Egyetem történet 1648-1815. Pécs, Kronosz Kiadó. 2024.
- Hahner Péter: Az Egyesült Államok elnökei. Budapest, Maecenas Könyvek, Talentum Kft,1998.
- Hahner Péter: Világtörténeti kaleidoszkóp magyar szemmel. Budapest, Rubicon Intézet, 2020.
- Laws and Treties. Szerk. Charles J. Kappler (Washington, Government Printing Office, 1904.)
- Kissinger, Henry: Diplomácia. New York, Simon and Schuster, Rockefeller Center, 1994.
- Lévai Csaba: Az amerikai függetlenségi háború. Szerk. Angi János - Ifj. Barta János: Európa az újkorban. Debrecen, Multiplex Media- Debrecen University Press, 2006. 338-344.
- Magyarics Tamás: Az Egyesült Államok külpolitikájának története. Mítosz és valóság: érdekek és értékek. Budapest, Antall József Tudásközpont, 2014.
- Morton, Desmond: A Short History of Canada. Toronto, McClelland & Stewart Ltd, 2006.

- Sellers, Charles – May, Henry - Mcmillen, R. Neil: Az Egyesült Államok története. Budapest, Maecenas Könyvek, Talentum Kft, 1999.
- Stagg, J.C.A.: The war of 1812. Conflict for a continent. New York, Cambridge University Press, 2012.
- Thompson, John Herd and Richard, Mark Paul: Canadian History on North American Context. In: (Szerk.) Patrick James and Mark Kasoff: Canadian Studies in the new millennium. Toronto, University of Toronto Press, 2008. 37-65.
- Thompson, E.P.: Az angol munkásosztály születése. Budapest, Osiris Kiadó, 2007.
- Urbán Aladár: Az Amerikai Egyesült Államok. In: (Szerk.) Vadász Sándor: 19. századi egyetemes történelem 1789-1914. Budapest, Osiris Kiadó, 2020. 475-527.
- Urbán Aladár: Nagy- Britannia. In: (Szerk.) Vadász Sándor: 19. századi egyetemes történelem 1789-1914. Budapest, Osiris Kiadó, 2020. 130- 167.

Folyóírtban megjelent tanulmány:

- Egerton, R. Douglas: Reviewed Work. The Internal Enemy: Slavery and War in Virginia, 1772-1832 by Alan Taylor. Journal of the Early Republic, 2014. 34.évfolyam. 4.szám. 693-696. (link: <https://www.jstor.org/stable/24486676?read-now=1&seq=4>) letöltés ideje: 2024.márc.9.
- Bond Jr. W. Beverly.: William Henry Harrison in the War of 1812. The Mississippi Valley Historical Review, 1927. 13.évfolyam. 4.szám. 499-516. (link: <https://www.jstor.org/stable/1892461?seq=15>) letöltés ideje: 2024.nov.29.
- Folayan, Kola: Tripoli and the War with the U.S.A. 1801-5. The Journal of African History, 1972. 13.évfolyam, 2.szám. 261-270. (link: https://www.jstor.org/stable/180855?searchText=first%20barbary%20war&searchUri=%2Faction%2FdoBasicSearch%3FQuery%3Dfirst%2Bbarbary%2Bwar&ab_segments=0%2Fbasic_search_gsv%2Fcontrol&refreqid=fastly-default%3A6cd1b58b3adca43bb83c23d655651556) letöltés ideje: 2024.feb.2.
- Golder, F. A: The Russian Offer of Mediation in the War of 1812. Political Science Quarterly, 1916. 31.évfolyam, 3.szám. 380-391. (link: <https://www.jstor.org/stable/2141651>) letöltés ideje: 2024.nov.30.

- Hahner Péter: Napóleon kontinentális blokádja. Rubicon, (2023) 384. szám. 12-22.
- Hahner Péter: Bonaparte Napóleon. Franciaország Európa ellen a forradalomtól a császárság bukásáig. Rubicon, (2022) 378-379.szám.68-84.
- Robb, H.L.: "Mad Anthony" Wayne's Campaign Against the Indians in Ohio 1792-1794. The Military Engineer, 1921. 13.évfolyam, 72.szám. 474-477. (link: https://www.jstor.org/stable/44605454?searchText=Anthony+Wayne&searchUri=%2Faction%2FdoBasicSearch%3FQuery%3DAnthony%2BWayne%26so%3Drel%26ab_segments=0%2Fbasic_search_gsv2%2Fcontrol&refreqid=fastly-default%3Aaaced5f8f7069c27099541f710b97db4&seq=1) letöltés ideje: 2024.nov.22.
- Stoltz III, Joseph F: "It Taught our Enemies a Lesson:" The Battle of New Orleans and the Republican Destruction of the Federalist Party. Tennessee Historical Quarterly, 2012. 71.évfolyam, 2.szám. 112-127. (link: <https://www.jstor.org/stable/42628249?seq=1>) letöltés ideje: 2024.dec.2.
- Strum, Harvey: New York Federalists and Opposition to the War of 1812. World Affairs, 1980. 142.évfolyam, 3.szám. 169-187. (link: <https://www.jstor.org/stable/20671825?seq=3>) letöltés ideje: 2024.nov.26.
- Tate, Marsha Ann: Looking for Laura Secord on the Web: Using a Famous Figure from the War of 1812 as a Model for Evaluating Historical Web Sites. The History Teacher, 2005. 38.évfolyam, 2.szám. 225-240. (link: <https://www.jstor.org/stable/1555721?seq=1>) letöltés ideje: 2024. nov.29.

Tanulmánykötetekben megjelent munkák:

- Lévai Csaba: Hogyan biztosítható az erényes köztársaság fennmaradása? A klasszikus republikanizmus, a skót felvilágosodás és a fiziokratizmus összefonódása Thomas Jefferson gazdasági-és külpolitikai gondolkodásában. In: (Szerk.) Nagy Ágoston és Pap Milán: Klasszikus és modern republikanizmusok. Eszmetörténeti tanulmányok. Budapest, Ráció Kiadó, 2021. 201-221.
- Lévai Csaba: Thomas Jefferson és a diplomácia: az erényes köztársaság fenntartásának külpolitikai feltételei. In: (Szerk.) Horváth Emőke- Lehoczki Bernadett: Diplomácia és nemzetközi kapcsolatok. Amerika a XIX-XXI. században. Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2019. 66-77.

- Lévai Csaba: Naturalization and Citizenship in the United States from the American Revolution to the End of the Civil War. In: (Szerk.) Ann Katherine Isaacs: *Citizenships and Identities. Inclusion, Exclusion, Participation*. Pisa, Plus-Pisa University Press, 2010. 231-235.